

Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU1

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2020 inom utgiftsområde 6. Anslaget uppgår till ca 64,8 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i två motioner (M och SD). Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om beställningsbemyndiganden som innebär att riksdagen åtar sig att anvisa ca 92,6 miljarder kronor för betalningar som måste göras när de ekonomiska åtagandena infrias i framtiden samt om godkännande av investeringsplaner för vissa av Försvarsmaktens investeringar och för beredskapsinvesteringar hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Utskottet tillstyrker ett bemyndigande till regeringen att under vissa förutsättningar exportera JAS 39 C/D genom att sälja eller hyra ut materiel samt ett bemyndigande om att inrätta fyra militärregionstaber. Slutligen tillstyrker utskottet ett motionsyrkande (L) och föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen att den bör återkomma till riksdagen med förslag om att inrätta en inspektion för totalförsvaret i enlighet med Försvarsberedningens förslag.

Övriga motionsyrkanden avstyrks. Utskottet hänvisar bl.a. till att riksdagen får ett samlat förslag till totalförvarsbeslut under 2020.

I betänkandet finns nio reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L och MP) och tre särskilda yttranden (M, V och KD). Ledamöterna från Moderaterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna avstår från ställningstagande när det gäller beslutet om statens budget inom utgiftsområde 6 och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:1 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

Cirka 40 yrkanden från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Bakgrund	7
Utskottets överväganden.....	9
Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6.....	9
Statens budget inom utgiftsområde 6	18
Överlåtelse och upplåtelse av JAS 39 C/D	48
Organisationsenheter inom Försvarsmakten.....	52
Framtida inriktning för utgiftsområdet	54
Reservationer	57
1. Mål och direktiv inom utgiftsområdet, punkt 1 (SD).....	57
2. Totalförsvarsmål och inriktning, punkt 3 (KD)	57
3. Inspektion för totalförsvaret, punkt 4 (S, C, V, MP)	58
4. Resultatredovisning av länsstyrelsernas övningsverksamhet, punkt 5 (M).....	59
5. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 6 (SD).....	59
6. Överlåtelse och upplåtelse av JAS 39 C/D, punkt 7 (M, SD)	61
7. Det militära försvarets anslagsnivå 2025, punkt 9 (M, KD)	62
8. Det militära försvarets anslagsnivå 2030, punkt 10 (L).....	63
9. Lagreglering av Försvarsmaktens anslag, punkt 11 (SD)	63
Särskilda yttranden	65
1. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 6 (M)	65
2. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 6 (V)	66
3. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 6 (KD)	67
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	68
Propositionen	68
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	69
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	73
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.....	74
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Investeringsplan för vidmakthållande av försvarsmateriel	28
Tabell 2 Investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel	29
Tabell 3 Investeringsplan för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.....	38

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6

1. Mål och direktiv inom utgiftsområdet

Riksdagen avslår motion

2019/20:671 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkandena 4–6, 25 och 36.

Reservation 1 (SD)

2. Nationella mål för olycksförebyggande arbete och skogsbränder

Riksdagen avslår motion

2019/20:3262 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 21.

3. Totalförsvarsmål och inriktning

Riksdagen avslår motion

2019/20:2819 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 22.

Reservation 2 (KD)

4. Inspektion för totalförsvaret

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att inrätta en inspektion för totalförsvaret i enlighet med Försvarsberedningens förslag och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3377 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1.

Reservation 3 (S, C, V, MP)

5. Resultatredovisning av länsstyrelsernas övningsverksamhet

Riksdagen avslår motion

2019/20:3315 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 8.

Reservation 4 (M)

Statens budget inom utgiftsområde 6

6. Statens budget inom utgiftsområde 6

a) Anslagen för 2020

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkt 10 och avslår motionerna

2019/20:2630 av Roger Richthoff m.fl. (SD),

2019/20:2819 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1,

2019/20:3023 av Caroline Nordengrip m.fl. (SD) och
2019/20:3315 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkandena 1–7.

b) Beställningsbemyndiganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkt 11.

c) Krediter i Riksgäldskontoret

Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2020

1. besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försvarsmaktens behov av rörelsekapital som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 1 000 000 000 kronor,

2. besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 26 500 000 000 kronor,

3. utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden,

4. besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 1 550 000 000 kronor.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkterna 2, 5, 7 och 8.

d) Investeringsplaner

Riksdagen godkänner investeringsplanen för

1. vidmakthållande av försvarsmateriel för 2020–2025 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar,

2. anskaffning av försvarsmateriel för 2020–2025 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar,

3. krisberedskap för 2020–2022 som en riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps beredskapsinvesteringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkterna 3, 4 och 9 samt avslår motionerna

2019/20:649 av Anders Hansson (M),

2019/20:671 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkandena 31, 33–35, 38 och 43–45 samt

2019/20:2819 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 28, 29 och 31–33.

Reservation 5 (SD)

*Bemyndigande om upplåtelse och överlåtelse av stridsflygssystemet JAS 39***7. Överlåtelse och upplåtelse av JAS 39 C/D**

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av viss materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygssystemet, att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 och att exporten under 2020 sker till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39 C/D.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkt 6.

Reservation 6 (M, SD)

*Bemyndigande att inrätta organisationsenheter***8. Organisationsenheter inom Försvarsmakten**

Riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta organisationsenheter i form av Norra, Mellersta, Västra och Södra militärregionstaben samt att lokalisera dessa till Boden, Upplands-Bro/Kungsängen, Skövde respektive Lund/Revinge.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkt 1.

*Framtida inriktning för utgiftsområdet***9. Det militära försvarets anslagsnivå 2025**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2819 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2019/20:3049 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 7 (M, KD)

10. Det militära försvarets anslagsnivå 2030

Riksdagen avslår motion

2019/20:3377 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 2.

Reservation 8 (L)

11. Lagreglering av Försvarsmaktens anslag

Riksdagen avslår motion

2019/20:671 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 9 (SD)

Stockholm den 28 november 2019

På försvarsutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M)*, Niklas Karlsson (S), Paula Holmqvist (S), Jan R Andersson (M)*, Roger Richthoff (SD), Mattias Ottosson (S), Daniel Bäckström (C), Hanna Gunnarsson (V)*, Jörgen Berglund (M)*, Sven-Olof Sällström (SD), Kalle Olsson (S), Mikael Oscarsson (KD)*, Alexandra Völker (S), Allan Widman (L), Caroline Nordengrip (SD), Elisabeth Falkhaven (MP) och Alexandra Anstrell (M)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 6, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2019/20:1 i de delar som gäller utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsyrkandena finns också i bilaga 1. I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2020 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som M, SD och KD föreslår i sina anslagsmotioner.

Bakgrund

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom *ett* beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2020 för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap till 64 799 753 000 kronor (prop. 2019/20:1, bet. 2019/20:FiU1, rskr. 2019/20:59). I detta betänkande föreslår utskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden granskat regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 6 i budgetpropositionen. Granskningen är ett underlag för

utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Försvarsbeslutsprocessen

I slutet av 1990-talet beslutade regeringen att den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen skulle svara för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken. Försvarsberedningen ska följa den säkerhetspolitiska utvecklingen i omvärlden. Inför regeringens förslag till riksdagen i viktigare långsiktiga försvars- och säkerhetspolitiska frågor ska Försvarsberedningen dessutom redovisa sin syn på dessa. Regeringen har lämnat förslag i fråga om den försvarspolitiska inriktningen i propositioner till riksdagen. Den senaste försvarspolitiska inriktningspropositionen innehöll bl.a. förslag till mål för det civila och militära försvaret och ett förslag till inriktning för krigsförband i Försvarsmaktsorganisationen (prop. 2014/15:109). Försvarsutskottet behandlade dessa förslag i betänkandet Försvarets inriktning varefter riksdagen bl.a. fattade beslut om att godkänna de nya målen och den nya inriktningen för organisationen (bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251).

Som ett underlag för den kommande försvarsinriktningsperioden (fr.o.m. 2021) beslutade chefen för Försvarsdepartementet om nya anvisningar för Försvarsberedningens arbete i januari 2017. Den 20 december 2017 presenterades delrapporten Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66). Den 14 maj 2019 överlämnade Försvarsberedningen sin slutrapport Värnkraft – Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025 (Ds 2019:8) till regeringen. Försvarsberedningen lämnar i rapporten ett antal bedömningar och förslag bl.a. rörande den säkerhetspolitiska utvecklingen, inriktningen av säkerhetspolitiken, internationella samarbeten samt utvecklingen av det militära försvaret under perioden 2021–2025 men även därefter.

Utskottets överväganden

Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motioner i fråga om mål och resultatredovisning.

Jämför reservationer 1 (SD), 2 (KD) och 3 (M).

Bakgrund

I betänkande 2014/15:FöU11 behandlade utskottet regeringens proposition Sveriges försvar 2016–2020. Med bifall till propositionen godkände riksdagen regeringens förslag till mål för det militära respektive det civila försvaret och ett förslag om den huvudsakliga inriktningen för krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016. Dessutom godkände riksdagen att de krav på operativ förmåga som riksdagen tidigare hade beslutat skulle upphöra att gälla (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251). Riksdagen fattade inte beslut om några nya krav på operativ förmåga för perioden 2016–2020. Riksdagen beslutade att målet för det militära försvaret fr.o.m. 2016 ska vara att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet genom att

- hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen
- förebygga och hantera konflikter och krig
- skydda Sveriges handlingsfrihet vid politisk, militär eller annan påtryckning och om det krävs försvara Sverige mot incidenter och väpnat angrepp
- skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.

Samtidigt beslutade riksdagen att målet för det civila försvaret fr.o.m. 2016 ska vara att

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Den 12 maj 1999 beslutade regeringen att den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen ska svara för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken. Försvarsberedningens rapporter är därmed ett viktigt

ingångsvärde för de mål riksdagen kan komma att besluta om för perioden fr.o.m. 2021.

Inom ramen för Försvarsberedningens arbete lämnades i delrapporten Motståndskraft (Ds 2017:66) förslag om att ett mål för totalförsvaret (med lydelse enligt nedan) bör ersätta dagens mål för det militära försvaret respektive det civila försvaret:

Totalförsvaret ska enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet.

Försvarsberedningen konstaterar i slutrapporten Värnkraft (Ds 2019:8), som har sitt fokus på det militära försvaret, att försvarsområdet är säregnet ur ett styrnings- och uppföljningsperspektiv eftersom den grundläggande uppgiften – att försvara Sverige mot väpnat angrepp – hittills inte prövats. Det finns inte heller en extern brukare av Försvarsmaktens tjänster som kan uttrycka ev. tillfredsställelse med verksamheten. Dessutom är relevanta delar av informationen som används för styrning och uppföljning hemlig. Beredningen anser därför att det kan vara svårare att t.ex. formulera och operationalisera mål och mäta resultat än på andra områden. Regeringen konstaterar samtidigt i budgetpropositionen för 2020 att förutsättningarna för att följa upp arbetet med krisberedskap och civilt försvar som avser s.k. sällanhändelser med stora samhällskonsekvenser skiljer sig från förutsättningarna att följa upp arbetet med att förebygga och hantera olyckor som drabbar enskilda individer.

Försvarsberedningen anser vidare att konkretisering av ambitionsnivån är en förutsättning för att kunna genomföra en konsekvensanalys och för att kunna kostnadsberäkna den framtida verksamheten i totalförsvaret. Försvarsberedningen beskriver bl.a. att uppföljningen bör inkludera en samlad operativ värdering av Försvarsmaktens förmåga. För att riksdagen ska kunna ta ställning till krigsorganisationens behov anser Försvarsberedningen att en bättre insyn i hur den operativa förmågan utvecklas är nödvändig. Försvarsberedningen anför därför att den operativa värderingen ska redovisas till riksdagen på ett mer utförligt sätt än vad som görs i dagsläget utan att för den skull röja information som bedöms vara av synnerlig betydelse för rikets säkerhet. Försvarsberedningen konstaterar vidare att det inte finns resultatindikatorer för att bedöma och följa upp utvecklingen inom det civila försvaret. Beredningen föreslår att sådana tas fram. Beredningen föreslår dessutom att Försvarsmakten tillsammans med den föreslagna myndigheten för civil ledning och samordning (MSB) årligen ska redovisa en samlad operativ värdering av den sammantagna förmågan i totalförsvaret.

Försvarsberedningen anser att den mer kortsiktiga styrning och uppföljning som sker inom ramen för budgetprocessen behöver kompletteras för mer långsiktig inriktning, planering och uppföljning. Försvarsberedningen föreslår att en process ska utformas för en sammanhållen strategisk inriktning av totalförsvaret, vilket inkluderar det militära försvaret och det civila försvaret. Den övergripande inriktningen för utvecklingen av såväl det militära försvaret som det civila försvaret bör enligt Försvarsberedningen fastställas av

riksdagen i femåriga totalförsvarsbeslut med utgångspunkt i en proposition från regeringen. Riksdagen skulle därmed få möjlighet att regelbundet se över och ta ställning till totalförsvarets sammantagna behov.

När det gäller uppföljning och utvärdering framhöll Försvarsberedningen i rapporten Motståndskraft (Ds 2017:66) att förmågan att utvärdera och följa upp verksamheten inom totalförsvaret bör stärkas. Försvarsberedningen bedömde att det finns behov av en självständig instans med uppgift att granska, utvärdera och följa upp verksamheten inom totalförsvaret i sin helhet. Enligt rapporten borde en sådan instans ha som främsta uppgift att utvärdera uppfyllandet av målet för totalförsvaret samt uppgifterna för det militära respektive det civila försvaret. Instansen borde vidare ha som uppdrag att utvärdera den samlade förmågan i totalförsvaret i förhållande till de krav som ställts på totalförsvaret. Att skattemedel utnyttjats effektivt borde också ingå som en viktig uppföljningsuppgift. En sådan självständig instans skulle enligt Försvarsberedningens bedömning kunna ge förutsättningar att minska regeringens återrapporteringskrav och ge möjlighet till ökad transparens och parlamentarisk insyn.

Under de senaste tio åren har antalet särskilda sektorsanknutna analysmyndigheter ökat. Det har funnits olika skäl till att regeringen inrättat de sektorsanknutna analysmyndigheterna. I en del fall har de analyser och utvärderingar som tidigare genomförts inom enskilda sakområden bedömts vara otillräckliga i något avseende. Inrättandet har i några fall också motiverats med att en organisatoriskt fristående statlig analys och utvärdering ska kunna bedrivas löpande och på ett självständigt sätt i förhållande till de övriga aktörerna inom respektive sektor. Flertalet av myndigheterna har inrättats efter 2007, och i juli 2017 fick en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av regeringens analys- och utvärderingsresurser och hur dessa är organiserade. I uppdraget ingick bl.a. att genomföra och redovisa en analys av behovet av dessa resurser och att med den som utgångspunkt föreslå eventuella förändringar i den organisations- och myndighetsstruktur som finns för utvärderingsinsatser. I oktober 2018 överlämnade utredaren sitt betänkande Analyser och utvärderingar för effektiv styrning (SOU 2018:79) till regeringen. Sju myndigheter inom utgiftsområde 6 har lämnat remissvar under beredningen av betänkandet hösten 2019. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) framhåller i sitt remissvar (dnr 2019-06883) att MSB har som instruktionsbunden uppgift att såväl områdesvis som på en övergripande samhällsnivå följa upp och utvärdera krisberedskap och civilt försvar. MSB ska tillhandahålla tvärsektorieella bedömningar och utveckla kompetens och metodik inom området som tillgodoser nationella, regionala och lokala behov. MSB bedömer att en ny utvärderingsmyndighet för trygghets- och säkerhetsanalys till del skulle ha överlappande uppgifter i förhållande till det som i dag ligger inom ramen för MSB:s myndighetsuppdrag. MSB förhåller sig dock positivt till en förstärkning av Statskontoret och ESV i stället för att inrätta en ny analys- och utvärderingsmyndighet för trygghets- och säkerhetssektorn. Även Försvarsmakten föreslår att ESV och Statskontoret

även fortsättningsvis får i uppdrag att genomföra analyser och utvärderingar av Försvarsmaktens verksamhet. I remissvaret (dnr. FM2019-16769:1) understryker Försvarsmakten dessutom att det spelar mindre roll hur mycket analys- och utvärderingsresurser som finns tillgängliga om det inte finns några tydliga mål med verksamheten. Försvarsmakten anför att analyserna sannolikt kommer att påvisa att resultatet är svårt att mäta eftersom målen är otydliga. Myndigheten anser därför att fokus för arbetet med att bedöma effekten av verksamhet bör vara att formulera färre, mer tydliga och mer övergripande mål för den operativa förmåga som regeringen vill att Försvarsmakten uppnår.

Tillkännagivanden som regeringen återredovisar

I budgetpropositionen för 2020 återrapporterar regeringen till riksdagen hur den har tagit hand om ett antal av riksdagens tillkännagivanden.

Två tillkännagivanden bedömer regeringen inte som slutbehandlade. De rör båda ett *förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet*. Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör se över bestämmelserna om skyddsobjekt i syfte att förbättra skyddet för vissa militära skyddsändamål och om det finns behov återkomma till riksdagen med förslag till förbättringar (bet. 2015/16:FöU6 punkt 2, rskr. 2015/16:165). Riksdagen har vidare tillkännagett för regeringen att den skyndsamt bör låta genomföra en bred och genomgripande utredning som syftar till att finna *generella lösningar för de olika situationer där totalförsvarets intressen behöver särskilt skydd*. Riksdagen ansåg dessutom att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med en redovisning av hur regeringen avser att lösa frågan under tiden fram till dess att förslag om permanenta lösningar kan presenteras (bet. 2016/17:FöU5 punkt 8, rskr. 2016/17:175).

I budgetpropositionen framhåller regeringen att kommittén för ett förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet (dir. 2017:31) redovisat delbetänkandet Några frågor i skyddslagstiftningen (SOU 2018:26) i april 2018. Regeringen behandlar kommitténs lagförslag i propositionen Skyddsobjekt och obemannade farkoster (prop. 2018/19:127) som överlämnades till riksdagen i maj 2019. Kommittén lämnade dessutom sitt slutbetänkande Förbättrat skydd för totalförsvaret (SOU 2019:34) i juni 2019.

Regeringen återrapporterar i propositionen sju tillkännagivanden som man bedömer vara slutbehandlade. Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör ta initiativ till att överväga förutsättningarna för att öka *hemvärnsförbandens insatsberedskap* vid extraordinära kriser (bet. 2012/13:FöU10 punkt 3, rskr. 2012/13:197). Regeringen anför att den redovisat sin bedömning av tillgänglighet och beredskap hos Försvarsmaktens krigsförband inklusive hemvärnsförbanden i propositionen Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109). I juni 2015 beslutade regeringen om inriktningen för Försvarsmaktens verksamhet för åren 2016–2020. I december 2017 uppdaterade regeringen denna inriktning. Regeringen anser därmed att riksdagens tillkännagivande är slutbehandlat.

Vidare har riksdagen tillkännagett för regeringen att en myndighetsöversyn bör göras av *Totalförsvarets rekryteringsmyndighet* (bet. 2017/18:JuU1 punkt 34, rskr. 2017/18:93). Riksdagen framhöll att platserna till polisutbildningen inte fylls trots att det är ett högt söktryck, vilket försämrar möjligheterna att öka antalet poliser. I regleringsbrev för 2018 fick Totalförsvarets rekryteringsmyndighet i uppdrag att se över mönstrings- och prövningsverksamheten för att identifiera åtgärder för att öka effektiviteten i urvalsmetoder m.m. Vidare gav regeringen Polismyndigheten i uppdrag att vidta åtgärder för att öka effektiviteten i antagningsprocessen. Med de uppdrag som regeringen gett myndigheterna i 2018 års regleringsbrev anser regeringen att riksdagens tillkännagivande är slutbehandlat.

I fråga om ett nytt medelräckviddigt luftvärn har riksdagen i budgetbeslutet för 2019 ställt sig bakom vad utskottet anfört om redovisning av *livscykelkostnaden för det medelräckviddiga luftvärnssystemet Patriot* och tillkännagett detta för regeringen (bet. 2018/19:FöU1 punkt 9, rskr. 2018/19:89). Forsvarsdepartementets uppföljning av livscykelkostnad och total ägandekostnad sker bl.a. genom analys av de prognoser och utfallsredovisningar som myndigheterna lämnar. I budgetpropositionen framhåller regeringen att Forsvarsdepartementet, Forsvarsmakten och Försvarets materielverk lämnade information till försvarsutskottet om livscykelkostnaden för luftvärnssystemet vid ett sammanträde den 9 maj 2019. Utskottet beslutade att tystnadsplikt enligt 7 kap. 20 § riksdagsordningen ska gälla för uppgifter om kostnader för luftvärnssystemet. Regeringen anser därmed att riksdagens tillkännagivande är slutbehandlat.

Riksdagen har vidare tillkännagett för regeringen att ett *moratorium mot avveckling av befintliga övnings- och skjutfält* bör övervägas (bet. 2017/18:FöU6 punkt 8, rskr. 2017/18:265). Regeringen anför att det är riksdagen och regeringen som beslutar om Forsvarsmaktsorganisationens övergripande utformning. Med detta som grund bestämmer Forsvarsmakten den närmare utformningen av krigsförbanden. Forsvarsmakten avgör även var och hur krigsförbanden ska utbildas och övas, liksom vilka övningsanordningar, t.ex. övnings- och skjutfält, som behövs för att kunna utbilda och öva krigsförbanden. Forsvarsmakten har inte meddelat några behov av att avveckla i dag fungerande övnings- och skjutfält. Regeringen delar myndighetens bedömning och anser därmed att det inte finns behov av att överväga ett moratorium enligt riksdagens tillkännagivande. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Riksdagen har två gånger tillkännagett för regeringen att den bör klargöra för Forsvarsmakten att *försvarsmusikens uppgift*, utöver att medverka i statsceremonier, även är att medverka nationellt och internationellt i förbandsspelningar och konserter för det civila samhället (bet. 2016/17:FöU6 punkt 16, rskr. 2016/17:176 och bet. 2017/18:FöU1 punkt 3, rskr. 2017/18:101). Regeringen anger att Försvarsmusiken redan i dag, utöver sin huvuduppgift statsceremoniell verksamhet, medverkar vid förbandsdagar, nationellt och internationellt, interna försvarsmaktsevenemang samt ger ett

stort antal konserter för allmänheten. Regeringen bedömer mot bakgrund av detta att det inte finns något behov av att ytterligare reglera Försvarmusikens uppgifter eller vidta några andra åtgärder med anledning av riksdagens tillkännagivande. Tillkännagivandena bedöms därmed som slutbehandlade.

Riksdagen har också tillkännagett för regeringen att den bör se över *länsstyrelsernas krisberedskap när det gäller krav på övningsverksamhet* och beredskap (bet. 2017/18:FöU7 punkt 9, rskr. 2017/18:218). I det ändringsbrev till länsstyrelserna som regeringen beslutade om i mars 2019 fick länsstyrelserna i uppdrag att särskilt prioritera planering och övningar i sitt arbete med skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. Regeringen gör bedömningen att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:671 av Roger Richthoff m.fl. (SD) anför motionärerna att Försvarmakten bör få direktiv om myndighetens ansvar för en god krigföringsförmåga, för militär strategi och taktik samt för att genomföra operationer. Motionärerna anför att regeringen och riksdagen bör ha ansvaret för anslagstilldelning, större investeringar, för att sätta mål för totalförsvaret samt för beredskapshöjningar och order om att inleda skarpa operationer (yrkande 4). Motionärerna föreslår dessutom att direktiv bör beslutas för det militära försvaret som syftar till att med alla till buds stående medel bevara rikets frihet och självständighet (yrkande 5). De direktiv för det civila försvaret som motionärerna föreslår fokuserar på uppdraget att värna civilbefolkningen, att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och att stärka såväl Försvarmaktens förmåga vid mobilisering, väpnat angrepp och krig som den civila försvarsviljan i fred, kris och krig (yrkande 6). När det gäller direktiv för totalförsvaret anser motionärerna att de bör beslutas av riksdagen i dialog med Försvarmakten. Samtidigt anför motionärerna att mål och uppgifter för försvarsgrenarna bör beslutas av Försvarmakten i dialog med Förvarsdepartementet. Motionärerna yrkar därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs om såväl arméns (yrkande 25) strategiska mål och taktiska uppgifter som flygvapnets (yrkande 36).

I kommittémotion 2019/20:2819 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkar motionärerna att riksdagen bör godkänna det mål för totalförsvaret som anges i Ds 2019:8 Värnkraft och att de krav på operativ förmåga som riksdagen tidigare beslutat ska upphöra att gälla vid utgången av 2020 (yrkande 2). I fråga om utvärdering av måluppfyllelse och resultatredovisning anför motionärerna att riksdagen bör ställa sig bakom att en oberoende analys görs kontinuerligt av Försvarmaktens förmågor (yrkande 22).

I kommittémotion 2019/20:3315 av Beatrice Ask m.fl. (M) anför motionärerna att regeringen bör ställa tydliga krav på länsstyrelsernas övningsverksamhet och beredskap (yrkande 8). Mot den bakgrunden anser inte motionärerna att tillkännagivandet om att regeringen bör se över länsstyrelsernas krisberedskap när det gäller krav på övningsverksamhet och

beredskap (bet. 2017/18:FöU7 punkt 9, rskr. 2017/18:218) kan betraktas som slutbehandlat.

I kommittémotion 2019/20:3262 av Daniel Bäckström m.fl. (C) anför motionärerna att riksdagen bör ställa sig bakom införandet av ett nationellt mål för det olycksförebyggande arbetet och arbetet mot skogsbränder. I motionen anføres att många förslag har lämnats på hur arbetet i kommunerna kan stärkas inom dessa områden, men att det alltså finns mycket att göra från nationellt håll för att förmågan ska stärkas och räddningstjänsten ska bli likvärdig. Motionärerna konstaterar att sådana mål saknas i lagen om skydd mot olyckor och att ett nationellt mål för det olycksförebyggande arbetet och arbetet mot skogsbränder skulle ge en tydlig inriktning för den förebyggande verksamheten och stödja kommunerna i deras arbete (yrkande 21).

I kommittémotion 2019/20:3377 av Allan Widman m.fl. (L) anför motionärerna att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om inrättandet av en inspektion för totalförsvaret. Motionärerna anser att det inte är riskfritt att tillföra stora medel på kort tid till ett utgiftsområde. I motionen framhålls att det militära försvaret av nödvändighet är en monopolverksamhet och att leverantörerna till myndigheten antingen har ensamrätt eller verkar i en miljö med begränsad konkurrens. Sammantaget gjorde detta att Försvarsberedningen, i sin rapport Motståndskraft, föreslog att en inspektion för totalförsvaret borde inrättas. Inspektionen var tänkt som en liten oberoende myndighet med uppgift att över tid granska kostnadseffektiviteten i uppbyggnaden av både det militära och det civila försvaret. Trots att snart två år förflutit sedan beredningens rapport överlämnades och att avsevärda summor reserverats för återuppbyggnaden av totalförsvaret har regeringen ännu inte visat några tecken på att ta förslaget om en inspektion för totalförsvaret vidare (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Mål och resultatredovisning

I slutet av 1990-talet beslutade regeringen att den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen skulle svara för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken. Inför regeringens förslag till riksdagen i viktigare långsiktiga försvars- och säkerhetspolitiska frågor ska Försvarsberedningen dessutom redovisa sin syn på dessa. I december 2017 presenterades delrapporten Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025. I maj 2019 överlämnade Försvarsberedningen sin slutrapport Värnkraft – Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025 till regeringen. De förslag som en försvarsberedning har lämnat har efterföljts av propositioner till riksdagen med förslag i fråga om den försvarspolitiska inriktningen och mål. Utskottet ser inga skäl att i detta skede frångå denna beslutsprocess eller att föregripa den kommande beredningen av en försvarspolitisk inriktnings-

proposition. Utskottet avstyrker därför yrkandena 4–6, 25 och 36 i motion 2019/20:671 (SD), yrkande 21 i motion 2019/20:3262 (C) och yrkandena 2 och 22 i motion 2019/20:2819 (KD). När det gäller yrkande 2 i den sistnämnda motionen kan utskottet dessutom konstatera att riksdagen den 16 juni 2015 beslutade att kraven på operativ förmåga skulle upphöra att gälla varför motionärens yrkande i den delen är tillgodosett och inte behöver tillstyrkas.

I likhet med tidigare år vill utskottet betona att såväl regeringens som riksdagens behov av att följa upp måluppfyllelsen av olika verksamheter är en viktig utgångspunkt för resultatstyrningen. Utskottet vill därför betona vikten av att kunna bedöma hur utvecklingen ser ut på olika områden i förhållande till de mål som beslutas av riksdagen för den kommande inriktningsperioden. Utskottet vill understryka vikten av att regeringen lämnar förslag till tydliga mål och delmål för hela totalförsvarsområdet. Utskottet delar regeringens bedömning att förutsättningarna för att följa upp arbetet med att förebygga och hantera olyckor som drabbar enskilda individer i deras vardag skiljer sig från uppföljningen av s.k. sällanhändelser med stora samhällskonsekvenser inom krisberedskapen och det civila försvaret. Det i sin tur skiljer sig från förutsättningarna att följa upp arbetet med att försvara Sverige mot väpnat angrepp som hittills inte prövats. Med dessa olika förutsättningar som grund behöver regeringen formulera uppföljningsbara och tydliga mål som resultatredovisningen till riksdagen kan baseras på.

Försvarsberedningen framhöll i rapporten Motståndskraft (Ds 2017:66) att förmågan att utvärdera och följa upp verksamheten inom totalförsvaret bör stärkas. Försvarsberedningen bedömde därför att det finns behov av en självständig instans med uppgift att granska, utvärdera och följa upp verksamheten inom totalförsvaret i sin helhet. Bland annat framhölls att det borde ingå som en viktig uppföljningsuppgift att skattemedel utnyttjats effektivt. Utskottet, som instämmer i Försvarsberedningens bedömning, anser att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den ska återkomma till riksdagen med förslag om att inrätta en inspektion för totalförsvaret i enlighet med Försvarsberedningens förslag. Mot den bakgrunden ser utskottet skäl att tillstyrka yrkande 1 i motion 2019/20:3377 (L).

Utskottet vill betona vikten av ett samlat totalförsvarsbeslut under 2020. Försvarsberedningen har lämnat två rapporter, och utskottet anser att det finns anledning att uppmärksamma regeringen på vikten av att än tydligare beakta det civila försvaret i det fortsatta arbetet. I delbetänkandet Motståndskraft framhöll Försvarsberedningen att totalförsvaret måste bygga på en trovärdig militär och civil förmåga. I rapporten konstateras att den militära och civila verksamheten i totalförsvaret måste kunna hantera bredden av medel som en angripare kan använda för att försöka nå sina mål. Försvarsberedningen bedömde att ett starkt civilt försvar kommer att kräva ytterligare förmågor och resurser som inte finns i dag och underströk vidare vikten av att det finns en god författningsberedskap, dvs. att den svenska författningen innehåller de bestämmelser som är nödvändiga för att totalförsvaret ska kunna lösa sina uppgifter och för att det svenska samhället ska fungera i laga former även

under kriser och i krig. Utskottet förutsätter att riksdagen får ett samlat förslag när det gäller totalförsvarets inriktning och att det civila försvarets uppbyggnad beaktas än tydligare inte minst vad gäller behovet av författningsreglering och finansiering.

Regeringens redovisning av tillkännagivanden

I budgetpropositionen har regeringen återrapporterat hur man har behandlat ett antal av riksdagens tillkännagivanden. När det gäller riksdagens tillkännagivande om att se över länsstyrelsernas krisberedskap och krav på övningsverksamhet och beredskap (bet. 2017/18:FöU7 punkt 9, rskr. 2017/18:218) kan utskottet konstatera att regeringen har vidtagit adekvata åtgärder och att tillkännagivandet därför kan anses vara slutbehandlat. Utskottet ser därför inga skäl att tillstyrka yrkande 8 i motion 2019/20:3315 (M) om ett nytt tillkännagivande i saken.

När det gäller tillkännagivandet om Totalförsvarets rekryteringsmyndighet (bet. 2017/18:JuU1 punkt 34, rskr. 2017/18:93) vill utskottet hänvisa till justitieutskottets bedömning i betänkande 2019/20:JuU1. Övriga tillkännagivanden vilka regeringen redovisat som slutbehandlade har utskottet inte några invändningar mot.

Statens budget inom utgiftsområde 6

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt regeringens förslag. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i bilaga 3. Riksdagen godkänner tre investeringsplaner och bemyndigar regeringen att för 2020 besluta om vissa krediter i Riksgäldskontoret. Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkterna 2, 5, 7 och 8. Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservation 5 (SD) och särskilt yttrande 1 (M), 2 (V) och 3 (KD).

Bakgrund och tidigare behandling

Riksdagen anvisade anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och angav vissa anslagsvillkor med delvis bifall till ett femtontal motionsyrkanden (M, KD) i den delen. Utskottet konstaterade att riksdagen genom sitt beslut den 12 december 2018 hade fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 6 fick uppgå till drygt 60 miljarder kronor. Utskottet föreslog därför en annan inriktning och fördelning av anslagen inom utgiftsområdet än den som återgavs i budgetpropositionen för 2019 (bet. 2018/19:F6U1). I sitt ställningstagande beskrev utskottet bl.a. anslagsvillkoren för de medel som anvisades för 2019. Utskottet anförde att utvecklingen visar att den framtida operationsmiljön i hög grad påverkas av en snabb teknikutveckling, och därför ansågs en ökning av anslaget 1:4 vara motiverad. Ökningen syftade till att möta kommande behov av kompetens för att kunna göra relevanta framtidsstudier som grund för eventuella upphandlingar. Ett viktigt sådant område var enligt utskottet det framtida behovet av ytstrids- och minröjningsfartyg. Vidare bedömde utskottet att det fanns ett behov av att stärka forskning i fråga om både civilt och militärt försvar mot bakgrund av ett försämrat omvärldsläge och att det blivit nödvändigt att stärka försvarsförmågan. Utskottet föreslog därför ökade resurser till FOI som var avsedda för verksamhet av strategisk betydelse och med ett fortsatt totalförsvarsfokus (anslaget 1:9). Utskottet anförde vidare att den snabba teknikutvecklingen även påverkade FRA:s centrala roll både vad avsåg signalspaning och informationssäkerhet, och utskottet föreslog därför ytterligare resurser till anslaget 1:8. Den resursförstärkningen syftade också till att stärka FRA:s stöd till centrala aktörer som Regeringskansliet, Försvarsmakten och övriga myndigheter inom försvars- och säkerhetsområdet (anslaget 1:8). Genom utskottets förslag tillfördes flera

totalförsvarsmyndigheter extra medel för att både det civila försvaret och krisberedskapen skulle stärkas. Exempelvis fick Totalförsvarets rekryteringsmyndighet möjligheter att möta ett ökat behov av grundutbildad värnpliktspersonal (anslaget 1:6) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) fick genom anslaget 2:6 ökade resurser för att stärka arbetet med att bygga upp det civila försvaret genom att prioritera stöd för beredskapsplaneringen, för utveckling av räddningstjänsten vid höjd beredskap och för sjukvårdens säkerhet i kris och krig. När det gäller MSB framhöll utskottet även betydelsen av att MSB bidrar till att stärka informations- och cybersäkerheten.

När det gäller anslagsändamålen underströk utskottet i budgetbetänkandet för 2019 att dessa bör utformas så att det blir tydligt vilken verksamhet anslaget ska finansiera. Regeringen hade föreslagit förändringar av anslagsändamålen för anslagen 1:11 och 2:1 som regeringen bedömt ger en ökad enhetlighet genom att begreppet ”förvaltningsutgifter” skulle beskriva Försvarets materielverks (FMV) och Kustbevakningens (KBV) verksamheter. Utskottet konstaterade då att regeringen föreslagit att anslagen även i fortsättningen får användas för samma verksamhet som under 2018. Utskottet framhöll samtidigt att kravet på transparens och tydlighet väger tyngre än principen om enhetlighet. Utskottet ansåg därför att anslagsändamålen bör beskriva den verksamhet som anslagen är avsedda att finansiera och utgick från att regeringen skulle beakta dessa överväganden och ha dem som grund för sitt förslag till anslagsändamål i budgetpropositionen för 2020.

För såväl FMV och KBV som andra myndigheter styr regeringen vilka verksamheter de får bedriva genom beslut om förordning med instruktion för dem. I myndigheternas instruktioner reglerar regeringen all verksamhet en myndighet får bedriva oavsett om den finansieras med anslag eller med avgifter.

I budgetbetänkandet för 2019 framhöll utskottet även att anslagsändamål bör beskrivas så att det blir tydligt att verksamheten ryms inom anslagen för att uppnå transparens t.ex. i fråga om anslaget 1:1.

Propositionen

Resultat och inriktning för totalförsvaret

Regeringen bedömer att arbetet med totalförsvarsplaneringen har tagit viktiga steg framåt under 2018. Den rapport som Försvarsmakten och MSB lämnade till regeringen i februari 2019 (Fö2019/00198/MFI) gav en samlad bild av hur planeringsarbetet fortskrider och hur totalförsvarets förmåga har utvecklats samt vilka åtgärder som myndigheterna bedömer behöver prioriteras i det fortsatta arbetet. Regeringsuppdraget har medfört att bevakningsansvariga myndigheter, nio landsting och ett trettiotal kommuner har ökat kunskapen och förståelsen för vilka åtgärder som behöver vidtas i händelse av höjd beredskap eller krig för att kunna skydda civilbefolkningen, för att säkerställa de

viktigaste samhällsfunktionerna och lämna stöd till Försvarsmakten. I takt med att alltmer arbete genomförs och fler aktörer engageras stärks totalförsvarsförmågan i Sverige. Regeringen bedömer att arbetet måste fortsätta de kommande åren för att uppnå önskad effekt.

I budgetpropositionen understryker regeringen att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016 t.o.m. 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. I och med de förslag som regeringen lämnar i propositionen anger regeringen att de anslagsökningar 2020 som riksdagen aviserade genom beslutet om 2019 års statsbudget fullföljs. Regeringen avser återkomma till riksdagen under hösten 2020 med en försvarspolitisk proposition för perioden 2021–2025. I budgetpropositionen framhåller regeringen att Försvarsberedningens rapporter Motståndskraft och Värnkraft kommer att utgöra grunden för det fortsatta arbetet med den försvarspolitiska propositionen. Regeringen föreslår att det militära försvaret utöver tidigare fattade beslut tillförs 5 miljarder kronor 2022, och därutöver att ytterligare 5 miljarder kronor årligen tillförs det militära försvaret under den resterande försvarsinriktningsperioden, i enlighet med Försvarsberedningens förslag. Helheten i Försvarsberedningens förslag ska enligt regeringen genomföras i den försvarspolitiska propositionen på ett sådant sätt att det ryms inom den ekonomiska ramen. I budgetpropositionen betonas att anslagsökningar måste ske samtidigt som berörda myndigheter fortsätter att vidta åtgärder för att säkerställa ett effektivt och rationellt nyttjande av tilldelade medel. En bred uppslutning bakom landets försvarspolitik är en styrka då det är såväl en viktig säkerhetspolitisk signal som en viktig markering om stabiliteten i utvecklingen i förhållande till svenska folket.

Resultat för det militära försvaret

Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att det militära försvarets förmåga att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet har ökat under 2018. I budgetpropositionen anför regeringen att genomförandet av den försvarspolitiska inriktningen, som riksdagen beslutade 2015, har fortsatt. Utvecklingen av det säkerhetspolitiska läget innebär enligt regeringens bedömning att begränsningar kvarstår i möjligheten för Försvarsmakten att hantera händelseutvecklingar som kan uppstå vid ett försämrat omvärldsläge och då ytterst väpnat angrepp.

Regeringens bedömning är att den operativa förmågan har utvecklats till del under 2018, men att det fortfarande kvarstår brister bl.a. inom personal- och materielområdet, exempelvis i fråga om tillgänglighet när det gäller lednings- och sambandsmateriel. Liksom föregående år har för få krigsförband inom främst armé, ledning och logistik övat i sin helhet och mot sina huvuduppgifter. Regeringen konstaterar att det kvarstår ett stort behov av att

repetitionsutbilda personal främst inom markförbanden samt att hela krigsförband måste övas mot sina huvuduppgifter.

Regeringen bedömer att krigsorganisationen under 2018 delvis har utvecklats i enlighet med riksdagens och regeringens beslut, men att det finns delar som inte har utvecklats i enlighet med beslutad inriktning. Liksom föregående år konstaterar regeringen att några krigsförband under 2018 har ökat sin krigsduglighet, t.ex. genom kvalificerad övningsverksamhet eller genom tillförsel av materiel. Några krigsförband har lägre krigsduglighet än planerat, bl.a. till följd av brist på materiel och personal. Det är fortfarande främst de förband som har lägst krigsduglighet som också har haft en lägre tillväxt. När det gäller förmågan att agera samtidigt med två krigsdugliga brigader finns fortfarande samma brister i Försvarmaktens förmåga som 2017.

Regeringen redovisar att krigsplaceringsläget av personal i huvudsak var gott under 2018, i likhet med 2017. Det generella krigsplaceringsläget var på ca 90 procent. Med återaktiveringen av grundutbildning med värnplikt kan de förband där det inte är operativt motiverat att ha hög tillgänglighet bemannas. Att totalförsvarsplikten är könsneutral möjliggör en bredare rekryteringsbas av både kvinnor och män, vilket skapar bättre förutsättningar för att personalförsörja krigsförbanden. Regeringen gör vidare bedömningen att införandet av grundutbildning med värnplikt kommer att bredda rekryteringsbasen till officersyrket och att antalet sökande kan komma att överstiga antalet platser vid officersprogrammet med start hösten 2019. Även den framtida rekryteringen till hemvärnsförbanden och de frivilliga försvarsorganisationerna bedöms underlättas av de ökade utbildningsvolymerna som grundutbildning med värnplikt medger.

Regeringen bedömer att Försvarmaktens stöd till samhället varit omfattande och fungerat väl. Försvarmakten har under 2018 lämnat stöd till samhället och till civil verksamhet vid sammanlagt 186 tillfällen. Under 2017 lämnades stöd vid 96 tillfällen och 2016 vid 64 tillfällen. Hemvärdet har under 2018 lämnat stöd till civil verksamhet motsvarande sammanlagt 244 000 timmar, vilket ska jämföras med ca 23 000 timmar 2017.

Regeringen bedömer att materiel- och logistikförsörjningen har bidragit till krigsförbandens krigsduglighet och Försvarmaktens möjligheter att lösa sina uppgifter. Materieluppfyllnadsgraden varierar mellan krigsförbanden. Under 2018 medförde brister i tillgången till materiel att det, i likhet med föregående år, fanns begränsningar i flera krigsförbands förmåga att lösa sina uppgifter. Liksom under 2016 och 2017 är värderingen av materieluppfyllnadsgraden förenad med osäkerhet, och den sammantagna värderingen gav ett likvärdigt utfall jämfört med föregående år. Regeringen redovisar avvikelserna mellan planerad budget enligt riksdagens riktlinjebeslut för investeringar och utfallet för var och en av stridskrafterna. Regeringen redovisar att avvikelserna har minskat, och totalt är den endast 2 procent lägre än planerat på anslaget 1:3. Inom armématerielområdet har förseningar inom anskaffning av insatsförmåga luftvärn och specialfordon lett till 10 procent lägre utfall än

planerat. Marinmateriel underskrider planerad budget med 18 procent, orsakat av förseningar inom halvtidsmodifieringen av ubåt typ Gotland. Ledningsmateriel underskrider planerat utfall med 9 procent, medan utfallet för flygområdet överskrider planerad budget med 15 procent. Detta förklaras av omförhandlingar som tidigarelagt utfallet för JAS 39 Gripen. Försvarets materielverks kostnader för anskaffning av varor och materiel samt materieförsörjningstjänster i förhållande till myndighetens fakturerade intäkter kan enligt regeringen ses som ett mått på effektiviteten i materieförsörjningen. För perioden 2009–2018 har kvoten varierat under enskilda år, men stabiliserats de senaste åren. För 2018 är kvoten 0,83 (ungefär genomsnittet för de senaste tio åren) och enligt detta mått uppgår myndighetens omkostnader till 17 procent av de fakturerade intäkterna.

Regeringens bedömning är att den förändrade finansiella styrmodellen och ansvarsfördelningen mellan Försvarmakten och Försvarets materielverk bedöms ta tid att implementera, men att den är långsiktigt mer ändamålsenlig. I budgetpropositionen redovisas att metodutvecklingen i försvarmaktsplaneringen bl.a. innebär att investeringsplanerna inbegriper kostnadsutvecklingen på objektsgruppsnivå samt att planeringen är i årsvis balans, vilket leder till ökad realiserbarhet. Regeringen anser att ett fortsatt utvecklingsarbete som utgår från Statskontorets och Ekonomistyrningsverkets rekommendationer är viktigt för att skapa goda planeringsmässiga förutsättningar inför nästa försvarsbeslutsperiod.

Vidare redovisar regeringen att Sveriges säkerhets- och försvarspolitiska samarbeten har fortsatt att fördjupas. Samarbetena bidrar till Försvarmaktens operativa förmåga och till att stärka säkerheten i Sveriges närområde. I budgetpropositionen anförs att de förband som har deltagit i internationella insatser har uppfyllt de krav som har ställts i respektive insatsområde. Regeringen bedömer att deltagande i internationella insatser påverkar Försvarmakten på olika sätt. Till del har deltagandet medfört en förmågehöjning för de delar ur förbanden som deltagit, samtidigt som det ibland påverkar utvecklingen av förbandens förmåga att lösa sina huvuduppgifter nationellt. Under 2018 har 1 307 individer varav 136 kvinnor och 1 171 män tjänstgjort i internationella insatser m.m., vilket är en minskning jämfört med 2017.

Försvarsunderrättelseverksamheten har enligt regeringens redovisning i budgetpropositionen bidragit med underlag till såväl Försvarmaktens omvärldsbevakning och insatser som till utvecklingen av krigsorganisationen.

Omvärldsutvecklingen och ikraftträdandet av en ny säkerhetsskyddslag den 1 april 2019 tillsammans med uppbyggnaden av totalförsvaret kommer att öka betydelsen av den militära säkerhetstjänsten och ställa högre krav på densamma. Med ökad övningsverksamhet och aktivitet inom Försvarmakten och totalförsvaret ökar också exponering av skyddsvärd verksamhet.

Mot bakgrund av de ekonomiska tillskott som tillförts Försvarmakten och de utmaningar som funnits i Försvarmaktens ekonomiska planering och

underlag, anser regeringen att det är särskilt angeläget att säkerställa att Försvarsmakten har väl fungerande metoder för ekonomisk styrning, planering och uppföljning. Regeringen redovisar att flera åtgärder därför redan har vidtagits av Försvarsmakten, Försvarets materielverk respektive regeringen med anledning av Statskontorets rapport (2018:27).

Regeringen bedömer vidare att det är positivt att Försvarsmakten antagit ytterligare interna mål för sitt miljöarbete.

När det gäller de anslag som riksdagen särskilt beslutade att stärka redovisar regeringen bl.a. att Försvarsmaktens forskningsmedel som utökades 2019 med 50 miljoner kronor har fördelats till de områden som startades under 2017 såsom autonomi, obemannade system samt operationer i cyberdomänen. Förstärkningar har även gjorts inom områdena telekrig, undervattensteknik, sensorer och signaturanpassning samt vapen- och skyddsteknik. I budgetpropositionen framhålls att forskningen har fortsatt under året inom områdena bearbetning och analys, ledning av underrättelse- och säkerhetstjänstfunktionen samt konceptutveckling. Under 2018 har verksamhet inom transferprogrammet återupptagits bl.a. genom en demonstrator för rymdövervakning med syfte att bidra till en ökad medvetenhet om rymddomänen. Transferprogrammet syftar till att öka verksamhetens tillgodogörande av forsknings- och teknikutveckling. Av regeringens resultatredovisning framkommer vidare att teknikutveckling har bedrivits som stöd för anskaffning, modifiering och anpassning av materielsystem. Resultaten har även omsatts i direktstöd till förband, stridsskolor, studieverksamhet och andra myndigheter. Exempel på områden är ledning och MSI (människa-system-integration), sensorer och signaturanpassning, undervattensteknik, vapen och skydd, telekrig samt flygsystem.

När det gäller anslagsändamålets utformning anför regeringen i budgetpropositionen att man inte anser att anslagets ändamål ska ändras på det sätt som utskottet har påtalat. Regeringen beskriver att anslagsändamålet för anslaget 1:11 ändrades i budgetpropositionen för 2019 i samband med att ett förvaltningsanslag inrättades för Försvarets materielverk. Anslagsändamålets utformning följde enligt regeringen gängse principer för myndigheters förvaltningsanslag. Regeringen avsåg inte åstadkomma någon ändring i sak med förslaget. Regeringen anför att anslaget ska användas för utgifter för de uppgifter som ingår i myndighetens verksamhet, dvs. myndighetens , utskottet önskar peka ut vissa uppgifter och menar att det skulle innebära att anslagsändamålet bara motsvarar delar av instruktionen, samtidigt som anslagsändamålet inte blir uttömmande i förhållande till myndighetens uppgifter enligt instruktionen. Regeringen anser att det skulle medföra osäkerhet kring vilka delar av myndighetens verksamhet som får finansieras från anslaget samtidigt som det också skulle innebära en avvikelse från hur anslagsändamålen utformas för andra förvaltningsanslag.

Inriktning för det militära försvaret

Det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016 t.o.m. 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. I budgetpropositionen anförs att regeringen i och med de förslag som lämnas fullföljer de anslagsökningar 2020 som riksdagen aviserade genom beslutet om 2019 års statsbudget. I jämförelse med 2019 anför regeringen att anslagen ökar med ca 4,7 miljarder kronor 2020 inklusive pris- och löneomräkning. Störst ökning får anslagen 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap, 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar samt 1:4 Forskning och teknikutveckling.

Regeringen avser återkomma till riksdagen under hösten 2020 med en försvarspolitisk proposition för perioden 2021–2025 och Försvarsberedningens rapporter kommer att utgöra grunden för regeringens fortsatta arbete med den försvarspolitiska propositionen. Dessutom föreslår regeringen att, utöver tidigare fattade beslut, tillföra det militära försvaret 5 miljarder kronor 2022, och att ytterligare 5 miljarder kronor årligen tillförs det militära försvaret under den resterande försvarsinriktningsperioden, i enlighet med Försvarsberedningens förslag. Helheten i Försvarsberedningens förslag ska enligt regeringen genomföras i den försvarspolitiska propositionen på ett sådant sätt att det ryms inom den ekonomiska ramen. I budgetpropositionen understryker regeringen att anslagsökningar måste ske samtidigt som berörda myndigheter fortsätter att vidta åtgärder för att säkerställa ett effektivt och rationellt nyttjande av tilldelade medel. Regeringen bedömer att en bred uppslutning bakom landets försvarspolitik är en styrka då det är såväl en viktig säkerhetspolitisk signal som en viktig markering om stabiliteten i utvecklingen i förhållande till svenska folket.

Regeringens bedömning är att den säkerhetspolitiska försämringen i närområdet är en följd av Rysslands agerande, som på senare år utmärks av att landets militära närvaro, förmåga och aktivitet har ökat i Sveriges närområde, inklusive i Arktis och längs Rysslands västgräns, bl.a. i form av den ryska aggressionen mot Ukraina. I budgetpropositionen anförs att Ryssland uppfattas som det största hotet mot regionens säkerhet. Mot bakgrund av denna utveckling betonar regeringen vikten av att den multilaterala regelbaserade världsordningen liksom den europeiska säkerhetsordningen upprätthålls. Regeringen framhåller att EU:s sanktioner mot Ryssland ska bibehållas så länge skälen till att de infördes består och att Sverige aktivt ska delta i samarbetet inom FN, EU och OSSE och inom ramen för partnerskapet med Nato. Förtroendeskapande och rustningskontroll inom ramen för såväl OSSE som de övriga organisationer som Sverige deltar i ska stödjas. Vidare bidrar Sveriges bilaterala samarbeten med andra länder till att stärka säkerheten i vårt närområde. Regeringen anför slutligen att det fördjupade samarbetet med Finland har en särställning.

Den säkerhetspolitiska situationen även i andra delar av världen, särskilt i Asien, Afrika och Mellanöstern, påverkar förutsättningarna för svensk säkerhets- och försvarspolitik. Regeringen ska fortsätta att följa utvecklingen

i de regionerna. Regeringen anser att Kina är av särskilt intresse, bl.a. i egenskap av snabbt växande militärmakt och världens största handelsnation.

I budgetpropositionen anføres att försvarssektorn ska fortsätta minska sitt fossilberoende. Det är i linje med Sveriges mål om att vara klimatneutralt senast 2045, men sker även av säkerhetspolitiska skäl.

1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Regeringen föreslår ett anslag på 38 972 457 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera utbildnings- och övningsverksamhet för utvecklingen av Försvarsmaktsorganisationen, planering, insatser samt försvarsunderrättelseverksamhet. Anslaget får vidare användas till att finansiera åtgärder med avsikt att bibehålla materielens eller anläggningens tekniska förmåga eller prestanda samt åtgärder för att upprätthålla minsta bestånd av beredskapsvaror i lager. Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer samt för stöd till veteran- och anhörigorganisationer. Även fasta kostnader för multinationella samarbeten får finansieras från detta anslag. Anslaget får vidare användas för det säkerhetsfrämjande samarbetet med andra länder samt till exportfrämjande åtgärder inom försvarssektorn.

1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt

Regeringen föreslår ett anslag på 1 180 488 000 kronor.

Anslaget får användas för särutgifter för den verksamhet med förband utomlands som Försvarsmakten genomför efter beslut av riksdag och regering. Vidare får anslaget användas för Sveriges del av de gemensamma kostnader som kan komma att uppstå i samband med EU-ledda insatser internationellt, som finansieras via den s.k. Athena-mekanismen. Vidare får anslaget användas för särutgifter för Försvarsmaktens bidrag till insatser internationellt som inte innebär sändande av väpnad styrka till andra länder, förutom militärobservatörer, samt sekondering av personal till internationella stabsbefattningar kopplade till pågående insatser.

1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Regeringen föreslår ett anslag på 15 202 092 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera utveckling, anskaffning, återanskaffning och avveckling av anslagsfinansierad materiel och anläggningar. Anslaget finansierar även åtgärder som avser anslagsfinansierad materiel och anläggningar, där avsikten är att förändra teknisk förmåga eller prestanda inklusive förlängning av livstiden. Vidare får anslaget användas för finansiering av förstagångsanskaffning av beredskapsvaror samt anskaffning med syfte att öka minsta bestånd av beredskapsvaror i lager. Anslaget finansierar omställnings- och avvecklingskostnader som kan komma att

uppstå inom ramen för pågående omstrukturering av logistik- och materieförsörjningen samt forskning och utveckling.

1:4 Forskning och teknikutveckling

Regeringen föreslår ett anslag på 716 905 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera forskning och teknikutveckling. Anslaget får vidare finansiera det nationella flygtekniska forskningsprogrammet (NFFP), verksamhet vid luftstridssimuleringscentrum (FLSC) samt övrig flygteknisk forskning. Anslaget får också finansiera forsknings- och utvecklingsverksamhet som genomförs inom ramen för det svenska deltagandet i den europeiska försvarsbyrån (EDA).

1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten

Regeringen föreslår ett anslag på 11 191 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten bedriver med att kontrollera försvarsunderrättelseverksamheten hos de myndigheter som bedriver sådan verksamhet, samt för att verkställa beslut om tillgång till signalbärare.

1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet

Regeringen föreslår ett anslag på 209 195 000 kronor.

Anslaget får användas för Totalförsvarets rekryteringsmyndighets förvaltningsutgifter. Vidare får anslaget användas för ersättningar för kost, resor och logi till totalförsvarspliktiga.

1:7 Officersutbildning m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 224 275 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera det treåriga officersprogrammet och annan grundläggande officersutbildning vid Försvarshögskolan. Vidare får anslaget finansiera forskning och utveckling m.m. inom vissa av högskolans kompetensområden. Anslaget får även användas för att finansiera kurser inom ramen för Partnerskap för fred (PFF) samt viss forskning och analysstöd för regeringens behov.

1:8 Försvarets radioanstalt

Regeringen föreslår ett anslag på 1 271 189 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera signalspaning och informationssäkerhetsverksamhet m.m. som Försvarets radioanstalt bedriver och kapitalkostnaden för den teknikutveckling som behövs för dessa verksamheter. Anslaget får även användas för Försvarets radioanstalts bidrag

till att ge förvarning om förändrade förhållanden i vår omvärld samt myndighetens lämnande av stöd vid fredsfrämjande internationell verksamhet.

1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Regeringen föreslår ett anslag på 233 501 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera internationell verksamhet inom försvarsmateriel- och forskningsområdet samt åtgärder för att främja den svenska försvarsindustrins exportverksamhet. Anslaget får även finansiera forskning avseende skydd mot kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära stridsmedel (CBRN) samt forskning och analysstöd för regeringens behov. Anslaget får vidare finansiera forskning med inriktning mot Polismyndighetens och Säkerhetspolisens verksamhetsområden.

1:10 Nämnder m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 6 301 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som bedrivs av vissa mindre nämnder samt bidrag till exempelvis Svenska Röda Korset och Centralförbundet Folk och Försvar.

1:11 Försvarets materielverk

Regeringen föreslår ett anslag på 1 770 787 000 kronor.

Anslaget får användas för Försvarets materielverks förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas till utgifter för Sveriges certifieringsorgan för it-säkerhet (CSEC) samt signatärskapet för Common Criteria Recognition Arrangement (CCRA).

1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen

Regeringen föreslår ett anslag på 10 584 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Försvarsunderrättelsesdomstolen bedriver med att pröva frågor om tillstånd till signalspaning enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Tabell 1 Investeringsplan för vidmakthållande av försvarsmateriel*Miljoner kronor*

	Utfall 2017	Utfall 2018	Prognos 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025
Vidmakthållande av befintliga investeringar anslaget 1:1									
Arméstridskrafter	780	964	755	1 043	1 617	1 463	2 362	2 284	1994
Marinstridskrafter	803	1 381	1 310	1 248	1 175	1 292	1 265	1 227	1199
Flygstridskrafter	2 326	1 780	1 934	2 207	3 241	2 820	2 263	2 337	2912
Operativ ledning	1 170	1 020	1 145	1 081	1 267	1 772	1 376	1 396	1292
Logistik	680	724	1 435	1 727	1 807	1 793	1 880	1 888	1718
Stödfunktioner	1 524	1 400	1 015	1 045	1 206	1 173	1 167	1 181	1198
Summa utgifter för vidmakthållande	7 284	7 269	7 594	8 351	10 313	10 313	10 313	10 313	10 313
Varav projektrelaterade förvaltningsutgifter			856	893	942	938	938	938	938
Varav investeringar i anläggningstillgångar	1297	1417	1436	1646	2040	2074	2074	2074	2074
Finansiering									
Anslaget 1:1	7 284	7 269	7 594	8 351	10 313	10 313	10 313	10 313	10 313
Summa finansiering av vidmakthållande	7 284	7 269	7 594	8 351	10 313	10 313	10 313	10 313	10 313

Tabell 2 Investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Utfall 2018	Prognos 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025
Anskaffning och utveckling av nya investeringar									
Arméstridskrafter	1 207	1 777	2 751	3 112	5 465	5 547	4 490	4 482	4 601
Marinstridskrafter	1 551	2 111	4 028	3 296	3 745	3 098	2 624	2 194	2 039
Flygstridskrafter	4 725	4 186	4 684	6 071	5 791	6 030	8 217	8 987	8 805
Operativ ledning	1 573	1 271	1 339	1 324	1 784	2 256	1 426	1 354	1 577
Logistik	71	294	422	332	526	663	945	613	619
Stödfunktioner	1 033	1 151	1 062	1 843	1 842	1 876	1 768	1 840	1 829
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	10 160	10 790	14 286	15 978	19 153	19 470	19 470	19 470	19 470
Varav projektrelaterade förvaltningsutgifter (Anslaget 1:11)			575	626	594	603	603	603	603
Varav investeringar i anläggningstillgångar	7 524	7 909	10 264	11 810	14 572	14 648	14 648	14 648	14 648
Finansiering									
Anslaget 1:3	10 160	10 729	13 711	15 352	18 559	18 867	18 867	18 867	18 867
Anslaget 1:11			575	626	594	603	603	603	603
Summa finansiering för anskaffning och utveckling	10 160	10 729	14 286	15 978	19 153	19 470	19 470	19 470	19 470

Anmärkning: Utfallet 2018 finansieras även med övriga intäkter om 61 miljoner kronor. Investeringsplanen inkluderar kostnader 2019 och 2020 som är hänförliga till den del av artillerisystemet Archer som finansieras med anslagskrediten.

Resultat samhällets krisberedskap och civila försvar

I syfte att uppfylla målen för skydd mot olyckor, krisberedskapen och det civila försvaret har en omfattande förebyggande verksamhet bedrivits under 2018, enligt propositionen. När det gäller insatser för ökad beredskap är regeringens bedömning att genomförda åtgärder som finansierats genom anslaget 2:4 Krisberedskap har stärkt samhällets samlade beredskap mot allvarliga olyckor, kriser och krig. När det gäller arbetet med civilt försvar på lokal och regional nivå har MSB tecknat två överenskommelser med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) som gäller ersättning för arbete med uppgifter inom området civilt försvar. Överenskommelserna omfattar perioden 2018–2020. Prioriterade uppgifter för kommuner och landsting under perioden är att arbeta med kompetenshöjning som gäller totalförsvar, stärka säkerhetsskyddet samt att skapa en krigsorganisation och krigsplacering. MSB har påbörjat ett arbete med olika vägledningar, bl.a. om det robusta sjukhuset och om stöd för kommunernas planering vid höjd beredskap samt räddningstjänst under höjd beredskap. I samverkan med Försvarsmakten och Totalförsvarets rekryteringsmyndighet har MSB även utarbetat en vägledning för myndigheternas arbete med krigsorganisation och krigsplacering. Inom området civilt försvar anför regeringen att beredskapsplaneringen har utvecklats i enlighet med regeringsuppdragen. Regeringen anför att de medel som har tillförts civilt försvar har bidragit till att stärka utvecklingen på området.

I budgetpropositionen anför regeringen att antalet omkomna i bränder 2018 är det minsta på mycket länge, men det finns fortfarande utvecklingsområden. Regeringen bedömer att MSB:s stöd till samhällets aktörer inom området har bidragit till att stärka förmågan att förebygga bränder och ytterst minskat antalet omkomna.

Vad avser det förebyggande arbetet med naturolyckor bedömer regeringen att vidtagna åtgärder och tillhandahållande av bl.a. finansiering har stärkt ansvariga aktörers förutsättningar att utföra sitt arbete.

I budgetpropositionen redovisar regeringen att medvetenheten om informations- och cybersäkerheten i samhället har ökat och stödet till privat och offentlig sektor har utvecklats, men regeringens bedömning är att arbetet behöver fortsätta att utvecklas. Regeringen bedömer att myndigheterna som presenterat den samlade informations- och cybersäkerhetshandlingsplanen bedriver ett aktivt arbete med att bl.a. utveckla utbildningar och vägledningar samt att skapa en ökad samverkan med privata aktörer.

Regeringen anser att lagen (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster samt säkerhetsskyddslagen (2018:585) är viktiga för att tydliggöra kraven på det systematiska informations- och säkerhetsskyddsarbete som aktörer i privat och offentlig sektor ska genomföra.

Regeringen delar MSB:s bedömning att det är för få myndigheter som rapporterar it-incidenter och ser därför positivt på att myndigheten arbetar med att revidera och komplettera nuvarande föreskrifter.

Inom området informationspåverkan bedömer regeringen att MSB:s utbildningsinsatser bidragit till att berörda aktörer har förbättrat sin kunskap inom området och att det i sin tur bidrar till att höja samhällets motståndskraft.

Regeringen bedömer att vikten av ett väl fungerande samarbete inom Norden och EU blev extra tydligt när stödresurser behövdes vid hanteringen av de omfattande skogsbränderna 2018. Regeringen bedömer att den nyligen reviderade civilskyddsmekanismen kommer att stärka EU:s gemensamma förmåga att bekämpa skogsbränder och därmed även Sveriges förmåga.

Regeringen bedömer att samhällets förmåga att genomföra räddningsinsatser vid de mest frekventa olyckorna är god. Samhället bedöms ha svårare att hantera omfattande och komplexa händelser. Förmågan bedöms dock variera över landet. Regeringen anser att MSB:s stöd till räddningstjänstaktörerna väsentligt har bidragit till att stärka samhällets samlade förmåga att hantera omfattande räddningsinsatser, särskilt vid skogsbränderna 2018. Erfarenheterna från skogsbränderna visar att insatserna överlag genomfördes på ett bra sätt, men att Sveriges förmåga att hantera stora och komplicerade skogsbränder kan förbättras. Stödet från EU och våra grannländer var betydelsefullt i släckningsarbetet.

I budgetpropositionen beskriver regeringen att SOS Alarm har kunnat sänka sin svarstid på 112-samtal två år i rad bl.a. tack vare fler anställda som bolaget har kunnat rekrytera utifrån medelförstärkningen 2018–2020.

Erfarenheterna från skogsbränderna 2018 visade att Rakelsystemet behövde stärkas dels genom förbättrad täckning och kapacitet, dels genom ökad möjlighet till utbildning och stöd för användarna. Regeringen ser därför positivt på att MSB har köpt in fler mobila basstationer samt utbildat räddningstjänster i effektiv användning av Rakel.

Regeringen bedömer att Sverige genom bl.a. MSB:s deltagande i humanitära insatser sammantaget bidragit till säkerställd kapacitet hos ansvariga aktörer i fält att ta emot och samordna stöd i samband med kriser samt till en stärkt infrastruktur som möjliggör bistånd till drabbade människor och samhällen. Vidare bedömer regeringen att verksamheten inom humanitär minhantering bidragit till att minska riskerna för den drabbade befolkningen. Likaså har insatserna inom området civil krishantering bidragit till förutsättningarna att bedriva verksamhet i konfliktområden och tidigare konfliktområden, liksom till stärkt fredsuppbyggnad.

Vidare anser regeringen att MSB utifrån sitt mandat på ett framgångsrikt sätt förhandlat med EU-kommissionen om lokaliseringen av EU:s lager för civila krisinsatser som därmed etableras i Kristinehamn.

Riksrevisionen har lämnat en revisionsberättelse med modifiering vad avser MSB:s årsredovisning för 2018. Revisionen bedömer att myndigheten har överskridit bemyndiganderamens slutår i en överenskommelse med ett universitet i fråga om ett flerårigt projekt med åtaganden för 2024. Bemyndigandet avser anslaget 2:4 Krisberedskap med slutår 2023 enligt riksdagens och regeringens beslut. Med anledning av detta har MSB

informerat regeringen om att nödvändiga åtgärder kommer att vidtas för att förhindra att ett överskridande av bemyndigandet upprepas.

I budgetpropositionen framhålls att flera större miljöräddningsinsatser till sjöss, deltagande i insatserna vid skogsbränderna och en omfattande båttrafik har kunnat hanteras med goda resultat av Kustbevakningen (KBV). Vidare konstaterar regeringen att myndighetens kompetensförsörjning har stabiliserats.

Regeringen bedömer vidare att en god utbildnings- och övningsverksamhet har bidragit till att uppfylla målen för samhällets krisberedskap. Regeringen konstaterar att såväl centrala myndigheter som regioner övar regelbundet, men att det även är nödvändigt att ledningen övas. I många fall saknas det fortfarande en utbildnings- och övningsplan att hålla sig till. För att stärka landets samlade förmåga är det även centralt att större gemensamma beredskapsövningar genomförs, vilket även planerats för under 2018.

I fråga om generella målsättningar konstaterar regeringen att arbetet med att öka jämställdheten inom krisberedskapen går framåt om än med små steg, och regeringen kommer att fortsätta följa myndigheternas arbete med att skapa en jämnare könsfördelning. Regeringen anser även att tillsynsverksamheten inom området skydd mot olyckor inklusive farliga ämnen har bidragit till måluppfyllelsen att säkerställa ett likvärdigt skydd mot olyckor i hela landet.

Regeringen redovisar att undersökningsverksamheten vid Statens haverikommission har utvecklats och blivit mer effektiv när det t.ex. gäller utredningstider.

När det gäller anslagsändamålets utformning anför regeringen i budgetpropositionen att man inte anser att anslaget ändamål ska ändras på det sätt som utskottet har påtalat. Regeringen beskriver att anslagsändamålet för KBV ändrades i budgetpropositionen för 2019 för att följa gängse principer för myndigheters förvaltningsanslag. Någon ändring i sak var inte avsedd enligt regeringen, utan anslaget skulle även framgent användas för utgifter för de uppgifter som ingår i myndighetens verksamhet, dvs. myndighetens förvaltningsutgifter. Utskottet invände mot denna förändring och framförde att anslagsändamålet bör beskriva den verksamhet som anslaget är avsett att finansiera (bet. 2018/19:FöU1). Myndighetens uppgifter anges i myndighetens instruktion. Regeringen uppfattade att utskottet i anslagsändamålet önskade peka ut vissa uppgifter och framhåller i budgetpropositionen att det skulle innebära att anslagsändamålet inte blir uttömmande i förhållande till myndighetens uppgifter enligt instruktionen. Det skulle medföra osäkerhet kring vilka delar av myndighetens verksamhet som får finansieras från anslaget, samtidigt som det också skulle innebära en avvikelse från hur anslagsändamålen utformas för andra förvaltningsanslag.

Inriktning samhällets krisberedskap och civilt försvar

Regeringen anför att det är nödvändigt med ett kontinuerligt arbete med att utveckla samhällets beredskap. Förebyggande åtgärder behöver vidtas för att förbereda samhället och förhindra allvarliga olyckor, kriser och ytterst krig.

Regeringen ser fortsatt behov av flera åtgärder för att öka informations- och cybersäkerheten i Sverige i enlighet med de övergripande prioriteringar och målsättningar som framgår av den nationella strategin för samhällets informations- och cybersäkerhet (skr. 2016/17:213). En sådan åtgärd är att upprätta ett nationellt center för att öka informations- och cybersäkerheten. Cyberhoten mot Sverige och svenska intressen bedöms vara omfattande. I budgetpropositionen anför regeringen att hotet har breddats och antagit nya former. Ett nationellt centrum ska enligt regeringen bidra till att öka den samlade förmågan att detektera och hantera antagonistiska cyberhot mot Sverige samt bidra med ökad kunskap om hur sårbarheterna i Sverige kan minska.

Regeringen vill betona vikten av att berörda aktörer fullföljer den försvarspolitiska inriktningen för perioden 2016–2020. För att stärka förmågan hos bevakningsansvariga myndigheter och andra aktörer tillförde regeringen 2018 permanenta medel.

För utvecklingen av civilt försvar är det av särskild betydelse att vidareutveckla och fördjupa arbetet med att stärka robustheten i samhällsviktiga funktioner samt förmågan att stödja Försvarsmakten vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Regeringen har genom ändringar i MSB:s instruktion bl.a. förtydligat att de uppgifter som myndigheten har vid olyckor och kriser även ska gälla vid höjd beredskap. Regeringen ser också att myndighetens arbete med stöd till ansvariga aktörers beredskapsplanering samt utveckling av ledningsplatser, förstärkningsresurser och säker kommunikation behöver fortsätta.

Berörda aktörer som t.ex. bevakningsansvariga myndigheter måste fortsätta att utveckla den egna organisationens förmåga att möta de krav som höjd beredskap innebär genom att bl.a. utarbeta rutiner för aktörsgemensam samverkan samt fortsätta planeringen för att verka från en alternativ eller skyddad ledningsplats.

Regeringen vill vidare understryka nödvändigheten av att det arbete med civilt försvar som påbörjats inom kommuner och landsting fortsätter att utvecklas. Det är viktigt att planeringen mellan det civila och det militära försvaret samordnas. Förberedelser för totalförsvarsövning 2020 pågår, och regeringen betonar vikten av att alla berörda aktörer deltar så att övningen kan genomföras på ett framgångsrikt sätt.

Samarbetet mellan Sverige och Nato inom området civil beredskap syftar bl.a. till att stärka Sveriges totalförsvarsförmåga. Genom att delta i gemensamma övningar stärks förmågan att motstå olika typer av kriser och hot.

Regeringen har beslutat om uppdrag till flera bevakningsansvariga myndigheter att inkomma med underlag för den fortsatta inriktningen av det

civila försvaret (Ju2019/02477/SSK). I fokus för uppdraget står energiförsörjning, transporter, livsmedelsförsörjning, dricksvattenförsörjning, ordning och säkerhet, finansiell beredskap samt elektroniska kommunikationer och post. Arbetet med att skapa en jämnare könsbalans inom krisberedskapen och det civila försvaret behöver dessutom fortsätta.

Sverige behöver en stärkt förmåga att hantera situationer med höjd beredskap och ytterst krig. Regeringen har därför tillsatt en utredning som ska analysera och föreslå en struktur för ansvar, ledning och samordning av civilt försvar på central, regional och lokal nivå. Strukturen ska även stärka samhällets förmåga att hantera fredstida kriser. När det gäller arbetet med civilt försvar på lokal och regional nivå har MSB tecknat två överenskommelser med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) som gäller ersättning för arbete med uppgifter inom området civilt försvar. Överenskommelserna sträcker sig under perioden 2018–2020 och omfattar flera prioriterade uppgifter. Regeringen anser att Sverige, inom ramen för det civila försvaret, ska utveckla ett psykologiskt försvar anpassat efter dagens förhållanden. Mot denna bakgrund har regeringen tillsatt en utredning som ska analysera och lämna förslag till en ny myndighet. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2020.

Den pågående klimatförändringen innebär att olika typer av anpassningsåtgärder blir allt viktigare. Regeringen har därför gjort särskilda satsningar på drygt 250 miljoner kronor för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor under perioden 2017–2020. Satsningarna gör det möjligt för kommuner att vidta fler åtgärder.

Samhället behöver upprätthålla en god beredskap för att kunna hantera olyckor och andra liknande oförutsedda händelser. De kommunala räddningstjänsterna fungerar i grunden väl, men i vissa avseenden bör det göras förbättringar för att verksamheterna ska kunna bedrivas på ett mer likvärdigt, effektivt och säkert sätt vid olyckor, kriser och höjd beredskap. Räddningstjänsterna bör i stort förbättra sin förmåga att leda räddningstjänstverksamheten. Det måste även finnas räddningstjänstresurser i tillräcklig omfattning. De kommunala räddningstjänsterna bör därför ges så goda förutsättningar som möjligt att organisera sin räddningstjänst med hel- och deltidsbrandmän samt brandbefäl. MSB och länsstyrelserna har viktiga uppgifter i förhållande till den kommunala räddningstjänsten. Förutom att utöva tillsyn på området ska dessa myndigheter vid behov kunna stödja den kommunala räddningstjänsten, särskilt vid omfattande räddningsinsatser. Det statliga ansvaret på området bör därför utvecklas. Både Räddningstjänstutredningen (SOU 2018:54) och Skogsbrandsutredningen (SOU 2019:7) har lämnat flera förslag för att den kommunala räddningstjänsten ska kunna bedrivas på ett mer likvärdigt, effektivt och säkert sätt i hela landet. Beredning av utredningarnas förslag pågår i Regeringskansliet.

När det gäller farliga ämnen bedömer regeringen att det fortsatta arbetet med EU:s åtgärdsplan kommer att kräva ytterligare samverkan mellan berörda myndigheter för största möjliga nytta och effekt.

Regeringen välkomnar vidare den nya EU-förordningen nr 2019/1148 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer, som begränsar allmänhetens tillgång till potentiellt farliga ämnen.

Samhällets alarmeringsverksamhet har under de senaste åren varit föremål för två utredningar: Alarmeringstjänstutredningen (SOU 2013:33) och 112-utredningen (SOU 2018:28). Utgångspunkten har varit att utreda förutsättningarna för en stärkt nationell funktion inom alarmeringsområdet. Utvecklingen inom alarmeringsområdet förändrar inte SOS Alarms centrala uppgift att ta emot anrop till 112 och att förmedla information från dessa anrop till berörda hjälporgan. Regeringen anser att en vidareutveckling av verksamheten bör ske inom det nuvarande systemet för alarmering och att SOS Alarm således även fortsättningsvis ska ha samhällsuppdraget att besvara anrop till nödnummer 112. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i denna fråga.

Regeringen understryker att Sverige ska fortsätta att ha en aktiv roll i det internationella samarbetet inom civil krishantering. Detta gäller främst samarbete och insatser till stöd för framför allt FN och EU, men även annat internationellt samarbete. Sverige ska även fortsätta att delta i det förebyggande arbetet inom området katastrofriskreducering. Vidare ska Sverige aktivt delta i genomförandet av den beslutade revideringen av EU:s civilskyddsmekanism. MSB ska fortsätta att stödja framför allt FN med experter och operativt stöd vid katastrof- och biståndsinsatser.

Det starka svenska engagemanget i frågor som rör gränskontroll och räddningsinsatser är fortsatt angeläget eftersom det dels bidrar till att rädda liv, dels ökar möjligheterna för Sverige att få gehör för viktiga frågor i EU-samarbetet. Regeringen anser att Kustbevakningen (KBV) bör fortsätta sin samverkan med Polismyndigheten och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) inom området. Regeringen bedömer annars att de primära utvecklingsområdena för KBV i dagsläget är brottsbekämpning och ordningshållning, samt totalförsvarsplanering. Den nya kustbevakningslagen som trädde i kraft den 1 april 2019 innebär utökade rättsliga befogenheter för KBV inom brottsbekämpning och ordningshållning. Myndigheten har arbetat för att förbereda sig för detta, men regeringen bedömer att det också kommer att krävas fortsatt anpassning hos KBV under de kommande åren. Vidare planerar regeringen för en reglering gällande ett förstärkt operativt stöd från KBV till Polismyndigheten vid insatser mot terrorism och annan allvarlig brottslighet. Även detta kommer sannolikt att kräva vissa organisatoriska anpassningar hos KBV.

Inom totalförsvarsområdet anser regeringen att det är angeläget att arbetet som KBV bedriver tillsammans med Försvarsmakten inom en snar framtid leder till en reell förmåga att stödja det militära försvaret.

2:1 Kustbevakningen

Regeringen föreslår ett anslag på 1 304 152 000 kronor.

Anslaget får användas för Kustbevakningens förvaltningsutgifter.

2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Regeringen föreslår ett anslag på 74 850 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor. Anslaget får även användas för finansiering av vissa åtgärder för att stärka samhällets förmåga att bedöma och hantera översvämningsrisker.

2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 27 580 000 kronor.

Anslaget får användas för att, i enlighet med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, finansiera vissa ersättningar till följd av uppkomna kostnader vid genomförda räddningsinsatser och finansiera insatser för att bekämpa olja m.m. till sjöss. Anslaget får även användas för att finansiera vissa kostnader för stöd från andra länder till Sverige avseende räddningstjänst eller för beredskapsåtgärder för sådant stöd. Anslaget får också användas för bidrag för skogsbrandsbevakning.

2:4 Krisberedskap

Regeringen föreslår ett anslag på 1 311 104 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera åtgärder som stärker samhällets samlade beredskap och förmåga att hantera allvarliga kriser och deras konsekvenser. Anslaget får också i viss utsträckning finansiera åtgärder för att kunna ge stöd till och ta emot stöd från andra länder vid en allvarlig kris eller inför en möjlig allvarlig kris. Anslaget får även i viss utsträckning finansiera åtgärder som syftar till att skapa eller vidmakthålla förmågan till höjd beredskap för det civila försvaret. Anslaget får även i viss utsträckning användas för att finansiera offentliga aktörers kostnader i samband med extraordinära händelser.

2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal

Regeringen föreslår ett anslag på 381 471 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera ersättning från staten till SOS Alarm Sverige AB enligt avtal.

2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Regeringen föreslår ett anslag på 1 383 330 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förvaltningsutgifter.

Anslaget får finansiera verksamhet som avser skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar samt beredskap och indirekta kostnader för internationella räddnings- och katastrofinsatser samt andra internationella insatser inom ramen för EU-samarbetet och Nato/PFF. Vidare får anslaget finansiera verksamhet för att upprätthålla beredskap samt indirekta kostnader beträffande Myndigheten för samhällsskydd och beredskapsförmåga att stödja utlandsmyndigheter och nödställda i en situation då många svenska medborgare eller personer med hemvist i Sverige drabbas till följd av allvarlig olycka eller katastrof i utlandet.

Anslaget får även användas för bidrag till främjande av den enskilda människans förmåga. Anslaget får även finansiera utbildningsverksamhet inom området. Anslaget får även finansiera verksamhet med anledning av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Anslaget får även finansiera den verksamhet som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap genomför inom områdena massmediernas beredskap, kunskapsspridning och information om säkerhetspolitik, information om försvar, samhällets krisberedskap och totalförsvar samt opinionsundersökningar. Anslaget får även finansiera drift och vidmakthållande av vissa reservfunktioner inom etermedia. Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer.

Tabell 3 Investeringsplan för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*Miljoner kronor*

	Utfall 2018	Prognos 2019	Budget 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
Anskaffning och utveckling av nya investeringar					
Rakelverksamheten	193	190	211	164	98
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	193	190	211	164	98
Finansiering					
Övrig kreditram (lån i Riksgäldskontoret)	193	190	211	164	98
Summa finansiering av anskaffning och utveckling	193	190	211	164	98
Vidmakthållande av befintliga investeringar					
Beredskapstillgångar	22	26	30	30	30
Summa utgifter för vidmakthållande	22	26	30	30	30
Finansiering					
Anslaget 2:4 Krisberedskap	8	16	7	7	7
Övrig kreditram (lån i Riksgäldskontoret)	14	10	23	23	23
Summa finansiering av vidmakthållande	22	26	30	30	30
Totala utgifter för nyanskaffning, utveckling och vidmakthållande av investeringar	216	216	241	194	128

2:7 Statens haverikommission

Regeringen föreslår ett anslag på 47 332 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Statens haverikommissionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för myndighetens verksamhet med undersökningar enligt lagen (1990:712) om undersökning av olyckor och samverkan med berörda myndigheter i deras olycksförebyggande verksamhet.

Resultat strålsäkerhet

Inga allvarliga tillbud eller haverier har inträffat vid kärntekniska anläggningar i Sverige under 2018. Inga dosgränser har överskridits vid de svenska kärnkraftverken under de senaste dryga tio åren. Halterna av radioaktiva ämnen i miljön fortsätter att vara låga.

Den 29 juni 2017 tillsattes en utredning (M 2017:05) om översyn av lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. Syftet med utredningen var bl.a. att samordna ansvarsförhållandena enligt miljöbalken och kärntekniklagen, utarbeta förslag på sistahandsansvaret för kärnavfall, samordna definitionerna av kärnavfall och radioaktivt avfall i kärntekniklagen respektive strålskyddslagen (2018:396) samt göra en allmän översyn av kärntekniklagen. Uppdraget redovisades den 1 april 2019. Förslagen har remissbehandlats och bereds nu i Regeringskansliet.

Arbetet med att se över Strålsäkerhetsmyndighetens (SSM) föreskrifter om strålsäkerhet i kärntekniska anläggningar har fortsatt under året. I detta arbete ingår att genomföra de delar av EU:s strålskyddsdirektiv (2013/59/Euratom) och det kompletterande kärnsäkerhetsdirektivet (2014/87/Euratom) som inte har omhändertagits genom lagändringar. Vidare ingår att beakta de säkerhetskrav som har överenskommit mellan de europeiska tillsynsmyndigheterna, inom ramen för Western European Nuclear Regulators Association (WENRA), efter utvärdering av erfarenheter från olyckan vid den japanska kärnkraftsanläggningen Fukushima Dai-ichi 2011 samt nya säkerhetsstandarder framtagna av det internationella atomenergiorganet IAEA. I juni 2018 trädde den första delen av den nya författningssamlingen i kraft. Övriga delar planeras färdigställas så att de kan träda i kraft successivt från 2021.

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) har sökt tillstånd till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall från det svenska kärnkraftsprogrammet i Östhammars kommun och i Oskarshamns kommun. Ansökan bereds nu i Regeringskansliet.

Under 2018 har regeringen lämnat Sveriges andra rapport enligt kärnavfallsdirektivet till EU-kommissionen.

De finansiella frågorna som rör kärnkraftens restprodukter flyttades från SSM till Riksgäldskontoret den 1 september 2018. Det betyder att Riksgälden har det övergripande ansvaret att säkerställa kärnkraftsindustrins betalningsansvar och att följa upp att finansieringssystemet fungerar som det ska. Regeringen har tidigare aviserat att redovisningen till riksdagen om finansieringssystemet och statens samlade risk ska utvecklas med anledning av rekommendationer från Riksrevisionen (RiR 2017:31). Regeringen avser att utveckla redovisningen ytterligare i kommande budgetpropositioner.

Under 2018 genomförde SSM ett regeringsuppdrag om den långsiktiga kompetensförsörjningen inom strålsäkerhetsområdet. Uppdraget redovisades under 2019 och visade att det finns stora behov av kompetens hos alla aktörer under lång tid framöver och att kraftfulla åtgärder måste vidtas för att Sverige ska kunna fortsätta bedriva verksamheter med joniserande strålning.

Under året har arbetet fortsatt med att förbereda införandet av ytterligare oberoende system för härdsnödkylning i kärnkraftsreaktorerna. Efter olyckan vid den japanska kärnkraftsanläggningen Fukushima Dai-ichi 2011, och efter påföljande EU-stresstester beslutade SSM om nya tillståndsvillkor som bl.a. innebär att de reaktorer som ska drivas längre än 2020 ska ha infört ytterligare

system för härdnödskylning som är helt oberoende av de befintliga systemen för härdnödskylning.

I det kompletterande kärnsäkerhetsdirektivet (2014/87/Euratom) finns bestämmelser om att medlemsländerna ska genomföra nationella bedömningar med särskilda teman. Temat för den första samordnade bedömningen har varit de program som tillämpas i medlemsländerna för att hålla kontroll över åldringpåverkan och i tid vidta åtgärder för att förhindra att detta leder till säkerhetspåverkan. Resultaten för de svenska kärnkraftsreaktorerna visade att programmen för åldringshantering fungerar bra i vissa avseenden men behöver förbättras i andra avseenden.

Under 2015 beslutade ägarna att stänga fyra kärnkraftsreaktorer. Reaktorerna Oskarshamn 1 och 2 är sedan 2017 permanent stängda, och under 2018 har allt kärnbränsle avlägsnats. Nedmonteringen och rivning planeras påbörjas under 2020. Vattenfall AB:s förberedelser för nedmontering och rivning av Ågestaverket påbörjades under 2019 och planeras inledas under 2020.

Inriktning strålsäkerhet

I budgetpropositionen anförs att SSM:s oberoende i relation till industrin är centralt för att upprätthålla förtroende för branschen. Enligt regeringen är det av stor vikt att myndighetens oberoende i relation till industrin förblir intakt i en situation med både ytterligare avveckling av reaktorer och fortsatta säkerhetsförbättringar av reaktorer som planeras att behållas i drift framöver.

Den som bedriver eller har bedrivit en kärnteknisk verksamhet har ekonomiskt, tekniskt och kunskapsmässigt ansvar för att radioaktivt avfall tas om hand på ett säkert sätt och placeras i ett slutförvar. Om det inte finns någon som kan fullgöra skyldigheterna, har staten ett sekundärt ansvar (subsidiärt ansvar) för att de fullgörs. Riksdagen har vid flera tillfällen slagit fast att staten har ett övergripande och långsiktigt ansvar för använt kärnbränsle och kärnavfall (prop. 1980/81:90 bilaga 1 s. 319, prop. 1983/84:60 s. 38, prop. 1997/98:145 s. 381, prop. 2005/2006:183 s. 27). Detta ansvar finns dock inte uttryckligen fastställt i lagstiftningen i dag. Kärnteknikutredningen föreslår i sitt betänkande (SOU 2019:16) bl.a. bestämmelser som tydliggör att staten ansvarar för ett geologiskt slutförvar efter att det slutligt har förslutits. Regeringen avser att tydliggöra statens sistahandsansvar genom en kommande proposition.

Den påbörjade avvecklingen av enskilda kärntekniska anläggningar tillsammans med att ytterligare omfattande säkerhetshöjande åtgärder genomförs vid flera kärnkraftverk för att uppfylla SSM:s krav innebär att kärnkraftsindustrin är inne i ett skede med stora förändringar. Dessa förändringar ställer också ökade krav på myndighetens tillsyn av kärnkraftverken, vad gäller säker drift och avveckling samt hantering av det radioaktiva avfallet. Det är viktigt att utsläppen under drift från kärntekniska anläggningar till luft och till vatten fortsätter att begränsas genom att bästa

möjliga teknik tillämpas och genom att strålskyddet optimeras. Detta gäller såväl under den tid anläggningarna är i drift som då de är under avveckling. Avvecklingen av flera reaktorer kommer att påverka finansieringen av SSM:s verksamhet. Stora delar av verksamheten finansieras i dag av avgifter från kärnkraftsindustrin.

3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Regeringen föreslår ett anslag på 395 666 000 kronor.

Anslaget får användas för Strålsäkerhetsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Anslaget får användas för utgifter för grundläggande och tillämpad forskning för att utveckla nationell kompetens inom myndighetens verksamhetsområde och för att stödja och utveckla myndighetens tillsyn. Anslaget får även användas för statsbidrag till Internationella strålskyddskommissionen (ICRP) samt till ideella miljöorganisationer.

Resultat elsäkerhet

Regeringen anser att ett systematiskt arbete med elsäkerhet och elektromagnetisk kompatibilitet (EMC) är av mycket stor vikt för att förebygga skador på person och egendom orsakade av elektricitet samt störningar på radiokommunikation och näringsverksamhet inom EMC. Regeringen bedömer att Elsäkerhetsverket bedriver ett mycket gott arbete inom dessa områden, i samverkan med bransch- och intresseorganisationer, fackliga organisationer, utbildare, myndigheter m.fl.

Regeringen menar att den tillsyn av elektriska anläggningar, elinstallationsföretag och elinstallatörer som Elsäkerhetsverket bedriver utgör en viktig grund för ökad elsäkerhet och EMC. Regeringen noterar Elsäkerhetsverkets omprioriteringar av tillsynsverksamheten. Tillsynen av anläggningar ger en god inblick i elsäkerhetsstatusen i samhället.

Regeringen ser positivt på tillsynen på elmaterielområdet genom marknadskontroll av varor, vilken har resulterat i att flera varor med allvarliga elsäkerhetsbrister eller brister i EMC har fått försäljningsförbud.

Ett arbete med detta har inletts inom ramen för uppföljningen av den nya EU-förordningen om marknadskontroll (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011).

För att stärka det förebyggande arbetet med elsäkerhet och EMC har Elsäkerhetsverket de senaste åren ökat arbetet med information och kommunikation som strategiskt verktyg som komplement till tillsyn och marknadskontroll. Informationen bidrar till att förändra beteende så att företag och hushåll gör rätt från början. Regeringen ser positivt på denna utveckling.

Elsäkerhetsverket deltar aktivt i standardiseringsarbetet på det elektrotekniska området. Regeringen ser positivt på insatserna då det skapar

en grund för att energiomställningen kan ske på ett sätt som inte äventyrar elsäkerhet och EMC.

Inriktning elsäkerhet

Elsäkerheten och den elektromagnetiska kompatibiliteten i Sverige är i grunden god, men omvärldsförändringar skapar nya utmaningar och behov av utökade insatser.

Marknaden för elektriska produkter har de senaste åren blivit mer komplex och allt fler aktörer befinner sig utanför regelverket för marknadskontroll. För att inte äventyra elsäkerhet och EMC till följd av direktimport och gråzonshandel behöver nya metoder och arbetssätt för marknadskontroll av varor med potentiell risk för liv och hälsa samt negativ inverkan på EMC utvecklas och tillämpas. Kunskapshöjande insatser riktade mot konsumenter är centralt.

Den energiomställning som behöver ske i landet till följd av riksdagens beslut om långsiktiga energi- och klimatmål innebär att en stor mängd nya elektriska varor, aktörer och elanläggningar kan innebära problem och risker när det gäller elsäkerhet och EMC. Det kan t.ex. handla om smarta elnät, lokala energisystem, effektregering, småskalig produktion av förnybar el, batterilagring av el, smarta hus, nära-noll-energihus och plusenergihus, byte av ljuskällor och armaturer samt en ökande andel elfordon, elvägar och elektrifiering av processindustrin, m.m.

Bostadsbeståndet i Sverige blir allt äldre och det finns ett samband mellan bostäders ålder och risken för elbrand. Därtill utförs en stor andel av elinstallationerna i bostäder olagligt. Effektiva metoder för tillsyn, marknadskontroll och strategisk kommunikation behöver utvecklas och tillämpas.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund en ökning av Elsäkerhetsverkets anslag för att möjliggöra en förstärkning av myndighetens arbete för att förebygga elrelaterade risker för liv, hälsa och egendom.

4:1 Elsäkerhetsverket

Regeringen föreslår ett anslag på 65 303 000 kronor.

Anslaget får användas för Elsäkerhetsverkets förvaltningsutgifter.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3315 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkas att riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Moderaternas förslag i bilaga 2 (yrkande 1). När det gäller det s.k. förbandsanslaget anser motionärerna att den grundläggande inriktningen för anslaget 1:1 är att utveckla och säkerställa krigsdugligheten hos samtliga krigsförband. Motionärerna anför att det är särskilt prioriterat att höja krigsdugligheten hos de förband som har lägst krigsduglighet och att

förmågan att snabbt kunna mobilisera hela krigsorganisationen i händelse av höjd beredskap ska förstärkas (yrkande 2). I fråga om anskaffning av materiel och anläggningar anförs att resurser till anslaget 1:3 behöver öka eftersom tillväxt inom Försvarsmakten de kommande åren innebär en rad materielanskaffningar som kommer att belasta anslaget. Motionärerna lyfter bl.a. fram de förslag om anskaffningar inom den kommande inriktningsperioden som lämnades i Försvarsberedningens slutrapport och som avser nya sensorer, ytterligare jaktrobotar, luftvärn till korvettsystemet och nytt artillerisystem (yrkande 3). Vidare föreslår motionärerna ökade resurser till anslaget 1:4 Forskning och teknikutveckling. De anför därför att riksdagen bör göra ett tillkännagivande till regeringen om satsningar på såväl befintliga områden som t.ex. sensorer, skyddsteknik, telekrig och undervattens teknik där verksamheten legat på en underkritisk nivå som områden där verksamhet inte bedrivs i dag, t.ex. stridsfordonsteknik och fartygsteknik. I motionen föreslås även satsningar på att förstärka områden som cyberoperationer, artificiell intelligens och autonoma system. I motionen betonas vikten av att stärka verksamheter på högre teknisk mognadsnivå som teknikutveckling, teknikdemonstratorer och materielutveckling (yrkande 4).

Motionärerna föreslår ökade resurser till anslaget 1:8 Försvarets radioanstalt i syfte att fortsätta arbetet med metod- och teknikutveckling samt extra kostnader för personal när det gäller myndighetens centrala kompetensområden. Resurserna är också avsedda att stärka möjligheterna för FRA att stödja centrala aktörer som Regeringskansliet, Försvarsmakten och övriga myndigheter inom försvars- och säkerhetsområdet. Motionärerna bedömer även att FRA kommer att ha en ledande roll i ett nytt cybersäkerhetscentrum och att detta kräver anslagsförstärkning (yrkande 5).

Motionärerna föreslår att anslagsändamålen för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor ändras. Motionärerna understryker att det finns behov av att bredda anslagsändamålen så att det även inkluderar åtgärder för att hantera vattenbrist och torka (yrkande 6).

När det gäller den verksamhet som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap finansierar med anslaget 2:6 föreslår motionärerna att myndighetens resurser stärks i ljuset av de ökande utmaningar som finns när det gäller att kunna ha en robust krisberedskap som kan hantera alla olika sorters kriser – allt från cyberhot till skogsbränder. Arbetet med att stärka det civila försvaret måste växlas upp för att det ska gå i takt med beslutade förstärkningar av det militära försvaret. Anslagsförstärkningen är även avsedd att användas för åtgärder att stärka cybersäkerheten (yrkande 7).

I kommittémotion 2019/20:2630 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkas att riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Sverigedemokraternas förslag i bilaga 2. Totalförsvaret måste byggas upp så att hela Sverige kan försvaras mot en kvalificerad motståndare. Därför anser motionärerna att fokus bör ligga på försvaret av Sverige framför internationella insatser. Motionärerna vill satsa på att utöka antalet värnpliktiga, och därmed skulle det årliga

mönstringsbehovet öka kraftigt framöver. När det gäller personalförsörjning bedömer motionärerna att ökade anslag ger Försvarsmakten möjlighet att genomföra satsningar på redan anställd personal, exempelvis högre lön och förbättrade förmåner, i syfte att behålla personal. Det ökade anslaget gör dessutom att Försvarsmakten kan återanställa yrkesofficerare som slutat i förtid. Sammantaget anser motionärerna att detta ger förutsättningar för att klara av ökande värnpliktsvolymerna. Motionärerna anför även att miljöarbetet till sjöss är en viktig del för bättre miljö, bl.a. inom ramen för den s.k. svavelförordningen. Genom att kontrollera att denna förordning efterlevs kan stora miljövinster göras. I dag är Transportstyrelsen tillsynsmyndighet för svavelförordningen. I motionen föreslås att Kustbevakningen i stället får denna roll eftersom de har bäst förutsättningar att sköta tillsynen. Även i en enskild motion 2019/20:3023 av Caroline Nordengrip m.fl. (SD) föreslås att riksdagen ställer sig bakom förslaget att utse Kustbevakningen till ny tillsynsmyndighet för svavelförordningen.

I kommittémotion 2019/20:671 av Roger Richthoff m.fl. (SD) lämnas ett stort antal förslag som avser materiell förnyelse med syfte att stärka den operativa förmågan inom de områden som motionärerna särskilt prioriterar. Motionärerna anför att marinens luftvärnsförmåga bör stärkas genom att fartygen förses med såväl automatkanon som robotluftvärn (yrkande 31). Förmågan till ubåtsjakt bör stärkas bl.a. genom att man före 2025 inför datalänk och integration av lätt torped på Helikopter 14 (yrkande 33). När det gäller stridsflygsförmågan föreslår motionärerna att flygvapnet bör få 160 stycken JAS 39 E/F och JAS 39 C/D för åtta divisioner och i ett längre perspektiv föreslås sammanlagt 200 stycken JAS 39 E/F för tio divisioner (yrkande 34). Vidare anføres att taktisk datalänk bör införas (yrkande 35) och att Försvarsmakten bör återgå till ordningen med anpassade helikoptrar för varje försvarsgren och olika baseringsorter beroende på uppgift. Motionärerna föreslår därför att Sverige bör anskaffa helikoptrar i olika roller men ha kvar grundstommen med få system i drift för att ena helikopterflottan (yrkande 43). I fråga om strategiskt luftvärn anser motionärerna att Patriotsystemet behöver tillföras egenskydd och att ett luftvärnsrobotsystem som klarar av att bekämpa kryssningsrobotar därför måste anskaffas (yrkande 38). I motionen anføres dessutom att transportflyget successivt bör ersättas (yrkande 44) och att dagens skolflygplan måste ersättas senast 2021 (yrkande 45).

I kommittémotion 2019/20:2819 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkas att riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Kristdemokraternas förslag i bilaga 2 (yrkande 1). I motionen lämnas ett antal förslag som avser materiell förnyelse med syfte att stärka den operativa förmågan inom de områden som motionärerna särskilt prioriterar. Motionärerna anför att anskaffning av ett långräckviddigt luftvärnssystem bör prioriteras (yrkande 28). I motionen anføres att det är nödvändigt att anskaffa ett kvalificerat markskydd av luftstridskrafterna (yrkande 29). Motionärerna föreslår att långräckviddiga vapen för markmålsbekämpning anskaffas (yrkande 31) och att transportflygresurserna

vidmakthålls (yrkande 33). Vidare anför motionärerna att det begränsade antalet radarspanings- och stridsledningsflygplan (två stycken) gör det omöjligt att bedriva en kontinuerlig kvalificerad övervakning av Östersjön och att den förmågan bör utökas. De föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom motionärernas förslag om att stärka radarspanings- och stridsledningsförmågan (yrkande 32).

I motion 2019/20:649 av Anders Hansson (M) konstateras att hemvärnets stegvis får ny, mer ändamålsenlig och modern materiel, men att flertalet hemvärnsförband saknar förmåga att strida fullt ut i mörker. I motionen föreslås därför att riksdagen ställer sig bakom motionärens förslag om att stärka hemvärnets förmåga att strida i mörker och tillkännager detta för regeringen.

Utskottets ställningstagande

Anslagen för 2020

Utskottet föreslår att anslagen för 2020 anvisas i enlighet med regeringens förslag och inriktning. Därmed bör riksdagen bifalla proposition 2019/29:1 utgiftsområde 6 punkt 10 och avslå samtliga motionsyrkanden om anslagstilldelning och förslag till andra anslagsvillkor eller annan inriktning.

Utskottet noterar att regeringen under året har tagit viktiga steg mot en ökad totalförsvärsförmåga och en sammanhängande planering för beredskap inom civilt försvar och lägger stor vikt vid att det arbetet fördjupas ytterligare under 2020. Utskottet delar regeringens bedömning att det för utvecklingen av civilt försvar är av särskild betydelse att vidareutveckla och fördjupa arbetet med att stärka robustheten i samhällsviktiga funktioner samt förmågan att stödja Försvarsmakten vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Samhällets grundläggande robusthet och motståndskraft utgör en grund för samhällets säkerhet och därmed också för den civila verksamheten i totalförsvaret. Det är därför viktigt att erfarenheterna och resurserna som utvecklats i arbetet med skydd mot olyckor och den fredstida krisberedskapen utgör en grund för det fortsatta arbetet.

I likhet med regeringen bedömer utskottet att den pågående klimatförändringen innebär att olika typer av anpassningsåtgärder blir allt viktigare. Utskottet välkomnar regeringens särskilda satsningar på förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor under perioden 2017–2020 som möjliggör fler kommunala åtgärder. Utskottet ställer sig även bakom regeringens förslag om att utöka anslagsändamålet för anslaget 2:3 så att det även får användas för bidrag för skogsbrandsbevakning.

Utskottet välkomnar att det psykologiska försvaret anpassas efter dagens förhållanden och utvecklas inom ramen för det civila försvaret. Utskottet delar regeringens bedömning att hoten mot vår information och våra informationssystem ständigt ökar och att gapet mellan hot och säkerhet växer. Utskottet lägger därför stor vikt vid att informations- och cybersäkerheten i

hela samhället utvecklas i enlighet med regeringens inriktning. Utskottet delar även regeringens syn på effektiviseringen av de kommunala räddningstjänsterna och på behovet att göra vissa förbättringar för att verksamheterna ska kunna bedrivas på ett mer likvärdigt, effektivt och säkert sätt vid olyckor, kriser och höjd beredskap.

Utskottet delar regeringens bedömning att kraven på krigsförbandens beredskap att mobilisera och möta ett väpnat angrepp ska vara dimensionerande för hur resurserna i krigsorganisationen prioriteras. Utskottet betonar att Försvarsmakten i det korta perspektivet bör färdigställa den beslutade krigsorganisationen, genomföra de åtgärder som anges i inriktningsbeslutet och i försvarsöverenskommelserna samt skapa förutsättningar för ökad förmåga på sikt. Uppbyggnaden av försvaret kräver god kostnadskontroll, spårbarhet och uppföljning. Strategisk styrning inom försvarsområdet lyfts fram i budgetpropositionen och även utskottet lägger stor vikt vid att myndigheternas arbete följs så att styrningen och uppföljningen kan utvecklas i linje med Statskontorets rekommendationer.

Utskottet välkomnar att regeringen med anledning av energiomställningen, för att uppnå riksdagens långsiktiga energi- och klimatmål, har som inriktning att Elsäkerhetsverket ska kunna hantera de risker som följer med nya elektriska varor, aktörer och elanläggningar.

När det gäller strålsäkerheten välkomnar utskottet att regeringen avser klargöra statens ansvar för slutförvaring i en proposition. Utskottet ser även ett behov av att Strålsäkerhetsmyndighetens finansiering klargörs på längre sikt då stora delar av verksamheten i dag finansieras med avgifter från kärnkraftsindustrin.

När det gäller anslagsändamålen vidhåller utskottet sin principiella uppfattning vilken kom till uttryck i budgetbetänkandet för 2019. Riksdagen beslutar enligt regeringsformen om anslag för bestämda ändamål och för utformningen av dessa anser utskottet alltjämt att transparens och tydlighet väger tyngre än principen om bl.a. enhetlighet som regeringen framhållit. När det gäller anslaget 1:1 anser utskottet fortfarande att anslagsändamålet behöver utformas på ett sådant sätt att det blir tydligt vilken verksamhet som ryms inom ramen för det ändamål som riksdagen beslutar om. Utskottet anser att samma resonemang gäller för utformningen av anslagsändamålen för anslagen 1:11 och 2:1. Utskottet kan konstatera att regeringen i myndighetsinstruktionerna för Försvarets materielverk och Kustbevakningen även reglerar verksamheter som finansieras på andra sätt än genom anslag. Regeringen beslutar om vilka verksamheter en myndighet får bedriva genom en förordning med instruktion för myndigheten. Riksdagen däremot beslutar om bestämda ändamål för de anslag som riksdagen anvisar. Utskottet förutsätter att regeringen fortsättningsvis beaktar vad utskottet anför då förslag på anslagsändamål formuleras så att dessa kan tillgodose utskottets krav på transparens och tydlighet.

Beställningsbemyndiganden

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om beställningsbemyndiganden för regeringen att under 2019 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som utskottet anger i bilaga 3. Det innebär att riksdagen bör bifalla proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkt 11.

Utskottet konstaterar att Riksrevisionen har lämnat en revisionsberättelse med modifiering vad avser Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps årsredovisning för 2018. Utskottet noterar att bemyndiganderamens slutår enligt riksdagens beslut överskridits i en överenskommelse med ett universitet i fråga om ett flerårigt projekt med åtaganden för 2024. Utskottet välkomnar att regeringen vidtar åtgärder för att förhindra att ett överskridande av bemyndigandet för anslaget 2:4 upprepas.

I sitt yttrande till finansutskottet konstaterade utskottet att utgiftsområde 6 blir föremål för betydande förstärkningar under åren 2020, 2021 och 2022. Med de ökningar som nu aviseras underströk utskottet vikten av att kunna förverkliga de försvarspolitiska överenskommelserna och att regeringen vidtar åtgärder för att säkerställa ett kostnadseffektivt nyttjande av tilldelade medel för alla de områden inom totalförsvaret som förstärks. Regeringen redovisar att FMV:s omkostnader uppgår till 17 procent av de fakturerade intäkterna, vilket är i nivå med de genomsnittliga omkostnaderna för de senaste tio åren. Utskottet uppfattar därmed att konkreta resultat i fråga om effektiviseringar för att sänka materielförsörjningskostnaderna uteblivit under de senaste tio åren. I budgetpropositionen för 2019 framhöll utskottet att det utöver ökade resurser även krävs bättre, mer kostnadseffektiva och transparenta materielanskaffningsprocesser. Utskottet bedömde då att arbetet med att öka kostnadseffektiviteten behövde intensifieras ytterligare, och utskottet understryker ånyo vikten av att regeringen vidtar konkreta åtgärder för att säkerställa ett kostnadseffektivt nyttjande av tilldelade medel i materielförsörjningsprocessen och inom totalförsvaret som helhet. Utskottet ser positivt på att regeringen avser att återkomma till riksdagen i fråga om statens roll och åtagande kring de väsentliga säkerhetsintressena och bedömer att det finns ett behov av att förtydliga åtagandena inom ramen för en materielförsörjningsstrategi.

Krediter i Riksgäldskontoret

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om bemyndiganden att besluta om lån och krediter i Riksgäldskontoret för olika ändamål. Det innebär att riksdagen bör bifalla proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkterna 2, 5, 7 och 8.

Investeringsplaner

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner investeringsplanerna för såväl Försvarmaktens vidmakthållande av försvarsmateriel som för Försvarmaktens anskaffning av försvarsmateriel. Utskottet föreslår vidare att

riksdagen även godkänner investeringsplanen för krisberedskap som en riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps beredskapsinvesteringar. Därmed bör riksdagen bifalla proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkterna 3, 4 och 9 samt avslå 14 motionsyrkanden med förslag om olika försvarsmaterielinvesteringar som enligt motionärerna bör prioriteras.

Överlåtelse och upplåtelse av JAS 39 C/D

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av viss materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygssystemet, att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 och att exporten under 2020 sker till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39 C/D.

Jämför reservation 6 (M, SD).

Bakgrund och tidigare behandling

Regeringen har enligt 8 kap. 6 § budgetlagen (2011:203) mandat att överlåta viss materiel. En förutsättning för en sådan överlåtelse är att materielen inte behövs för statens verksamhet.

När det gäller upplåtelse och överlåtelse av materiel har riksdagen med bifall till proposition 2004/05:5 (bet. 2004/05:FöU5, rskr. 2004/05:143) tidigare beslutat om ett bemyndigande till regeringen som inte var avgränsat till stridsflygssystemet JAS 39. Bemyndigandet medgav att regeringen i exportstödande eller säkerhetsfrämjande syfte genom internationellt samarbete sålde eller hyrde ut försvarsmateriel som inte längre behövdes för Försvarsmaktens operativa förmåga eller som annars kunde avvaras under en begränsad tid. I regeringens skrivelse med redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen redovisades beslutet som slutbehandlat (skr. 2006/07:75).

I budgetbetänkandet för 2016 tog utskottet initiativ till att ge regeringen ett bemyndigande som gick utöver det som följer av budgetlagen. Riksdagen bemyndigade då regeringen att besluta om upplåtelse av sådan materiel som kan avvaras under begränsad tid till de länder till vilka JAS 39 C/D har upplåtits (bet. 2015/16:FöU1, rskr. 2015/16:115). I sitt ställningstagande anförde utskottet att stridsflygdivisionerna ombeväpnas från JAS 39 C/D till JAS 39 E för att öka den operativa förmågan på sikt. Utskottet lade särskild vikt vid tillgänglighet i stridsflygssystemet över tid och vid att ett ökat flygtidsuttag medges. Detta var för att bidra till att säkerställa den flygoperativa förmågan under ombeväpningsfasen. Utskottet underströk

vidare vikten av att statens exportstödverksamhet utgår från en försvars- och säkerhetspolitisk helhetsbedömning som inbegriper konsekvenserna för Försvarsmaktens operativa förmåga. Om andra bemyndiganden i exportstödjande syfte skulle krävas utgick utskottet i sitt ställningstagande från att regeringen skulle redovisa en sådan helhetsbedömning.

I budgetbetänkandet för 2017 föreslog utskottet att riksdagen skulle avslå regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel med de förutsättningar regeringen angett. I grunden sa sig utskottet dock vara positivt till att försvarsmateriel som Försvarsmakten anser sig kunna avvara överläts eller upplåts genom export. Intäkterna av en sådan försäljning och de ökade möjligheterna till kostnadsdelning med andra länder kan då användas för att höja Försvarsmaktens operativa förmåga. Det gäller särskilt i fråga om stridsflygsförmågan, där ytterligare länder med JAS 39 kan innebära en betydande ekonomisk avlastning. Utskottet välkomnade därför att regeringen inför en konkret exportaffär skulle återkomma med en begäran om bemyndigande att sälja materielen för att då närmare kunna bedöma konsekvenserna av en export i ett sammanhang. Mot utskottets förslag reserverade sig ledamöterna från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet (reservation 5). I reservationen föreslogs att riksdagen skulle bemyndiga regeringen att under 2017 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse och överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygssystemet och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020. Riksdagen beslutade i enlighet med reservationen (bet. 2016/17:FöU1, rskr. 2016/17:98).

I utskottets yttrande 2016/17:FöU8y över Vårändringsbudget för 2017 konstaterade utskottet att det förändrade omvärldsläget gör att åtgärder för att öka tillgängligheten inom systemet JAS 39 C/D under den pågående ombeväpningsperioden är av stor operativ betydelse. Mot den bakgrunden såg utskottet det som positivt att delsystem från JAS 39 A/B återanvänds även om det kan leda till merkostnader för projektet. Eftersom det finns färre delsystem som kan återanvändas från JAS 39 A/B än från JAS 39 C/D kan en större andel nyproduktion av komponenter och flygplan vara nödvändig. Även om detta får ekonomiska konsekvenser för den totala kostnaden för ombeväpningen bör nyproduktionen kunna utökas oaktat exportintäkternas storlek under förutsättning att åtgärden ryms inom de anslag och beställningsbemyndiganden som riksdagen har anvisat. I samband med behandlingen av vårändringsbudgeten för 2017 föreslogs att riksdagen skulle godkänna att anslagsändamålet för anslaget 1:3 skulle specificeras så att det framgår att det även får omfatta nyproduktion av komponenter och flygplan i syfte att öka tillgängligheten till systemet JAS 39 C/D. Kammaren biföll utskottets förslag (2016/17:FiU21, rskr. 2016/17:350).

För budgetåret 2018 beslutade riksdagen att bemyndiga regeringen att besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av

materiel, under förutsättning att exporten bidrog till den operativa tillgängligheten inom stridsflygssystemet och att det i övrigt var i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för perioden 2016–2020, och under 2018 var till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39 C/D. Riksdagen biföll därmed delvis proposition 2017/18:1 punkt 7 (bet. 2017/18:FöU1, rskr. 2017/18:101). Det villkor som riksdagen beslutade om utöver vad regeringen föreslagit var att exporten under 2018 skulle vara till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39 C/D. Utskottet framhöll i sitt ställningstagande att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. I utvecklingen mot ökad operativ förmåga anförde regeringen att materiel inom stridsflygssystemet JAS 39 C/D, som visserligen behövdes för statens verksamhet, kunde överlåtas eller upplåtas i de fall detta på ett bättre sätt kunde bidra till att finansiera ett vidmakthållande av JAS 39 C/D med högre operativ tillgänglighet. Försvarsdepartementet har redogjort i utskottet för utmaningarna i ombeväpningsplanen från JAS 39 C/D till JAS 39 E och vad en eventuell överlåtelse av materiel enligt ovan skulle betyda för tillgängligheten av den svenska delen av stridsflygssystemet. Försvarsdepartementet hade beskrivit export av delar av den materiel som står till statens förfogande som ett betydelsefullt verktyg för att finansiera ett vidmakthållande av JAS 39 C/D med högre operativ tillgänglighet. Utskottet ansåg att behovet av flexibilitet och handlingsfrihet för att åstadkomma detta var tydligt.

Riksdagen avsåg vidare förslaget i propositionen om att bemyndiga regeringen att under 2019 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse (bet. 2018/19:FöU1, rskr. 2018/19:89) Utskottet bedömde att ett förändrat omvärldsläge gör att tillgängligheten inom systemet JAS 39 C/D under den pågående ombeväpningsperioden var av stor operativ betydelse. I utvecklingen mot större operativ förmåga framhölls att regeringen bör säkerställa att JAS 39 C/D får en ökad operativ tillgänglighet som därmed kan möjliggöra en mer gynnsam ombeväpningsplan. I budgetpropositionen för 2019 redogjorde regeringen för att utvecklingsavtalet för JAS 39 E har omförhandlats under 2018 och att initiala leveranser till staten därför kommer att ske 2020. Utskottet såg utmaningar i ombeväpningsplanen från JAS 39 C/D till JAS 39 E. Därför välkomnade utskottet att regeringen inför en konkret exportaffär skulle återkomma med en begäran om bemyndigande att överlåta eller upplåta materielen. På så sätt skulle riksdagen närmare kunna bedöma konsekvenserna av en export i ett sammanhang. Utskottet bedömde att vidmakthållande av JAS 39 C/D var avgörande för att säkerställa luftstridsförmågan även på sikt och att de bör opereras parallellt med JAS 39 E under ombeväpningsperioden. Mot bakgrund av dessa omständigheter bedömde utskottet att riksdagen borde avslå regeringens förslag till ett generellt bemyndigande för att i stället kunna ta ställning till vad ett mer konkret förslag från regeringen om överlåtelse eller upplåtelse av materiel

skulle betyda för tillgängligheten och den samlade operativa förmågan i stridsflygssystemet. Med det anförda avstyrkte utskottet proposition 2018/19:1 utgiftsområde 6 punkt 6.

Propositionen

I propositionen föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av viss materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygssystemet, att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 och att exporten under 2020 sker till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39 C/D.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 6 § budgetlagen (2011:203) överlåta lös egendom som inte behövs för statens verksamhet. Även export (genom överlåtelse eller upplåtelse) av sådan materiel som behövs i statens verksamhet kan i vissa fall vara motiverad. Mot bakgrund av det säkerhetspolitiska omvärldsläget och riksdagens ställningstagande till regeringens förslag i budgetpropositionen för 2019, föreslår regeringen att riksdagen enbart godkänner sådan export av JAS 39 C/D som baseras på flygplan som byggts i produktionsbevarande syfte och som inte ingår i Försvarsmaktens bestånd. Dessa flygplan behövs inte för statens verksamhet och bedöms därmed omfattas av regeringens mandat enligt 8 kap. 6 § budgetlagen (2011:203). Färdigställandet av dessa flygplan understöds emellertid genom att staten tillhandahåller viss materiel i form av s.k. apparatsatser (utbytesenheter och komponenter från demonterade JAS 39 A/B). Mot denna bakgrund föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att under 2020 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av viss materiel, i de fall exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygssystemet, att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 och att exporten under 2020 sker till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39 C/D. Mervärdet för staten utgörs av kostnadsdelning, en bibehållen utvecklings- och produktionskapacitet samt finansieringen av en ökad operativ tillgänglighet i systemet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag till bemyndigande för att regeringen under 2020 ska kunna besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygssystemet, att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 och att exporten under 2020 sker till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39 C/D. Det innebär att riksdagen bör bifalla proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkt 6.

Organisationsenheter inom Försvarsmakten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om att inrätta organisationsenheter i form av Norra, Mellersta, Västra och Södra militärregionstaben samt att lokalisera dessa till Boden, Upplands-Bro/Kungsängen, Skövde respektive Lund/Revinge.

Propositionen

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta organisationsenheter i form av Norra, Mellersta, Västra och Södra militärregionstaben samt att lokalisera dessa till Boden, Upplands-Bro/Kungsängen, Skövde respektive Lund/Revinge. I propositionen Försvarspolitisk inriktning, Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) angav regeringen att den säkerhetspolitiska situationen försämrats och att detta innebär förändrade krav på den svenska försvarsförmågan. I propositionen bedömde regeringen att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Försvarsutskottet delade regeringens bedömning (bet. 2014/15:FöU11). I propositionen anförde regeringen vidare att utformningen av försvaret i första hand bör bygga på förmågan att möta ett väpnat angrepp, och att den måste medge politisk och militär handlingsfrihet och ha en inneboende flexibilitet för att kunna hantera föränderligheten i utmaningar och hot. Försvarsmakten bedriver ett kontinuerligt utvecklingsarbete i linje med den inriktning som regeringen fastställt och har i budgetunderlag för 2020 gjort en framställan om att de befintliga regionala staberna ska utgöra grund för skapandet av fyra regionala militärregionstaberna som egna organisationsenheter i myndigheten.

I propositionen Inrättande av försvarsgrensstaberna (prop. 2018/19:18) föreslog regeringen att en arméstab, en marinstab och en flygstab skulle inrättas och att de skulle lokaliseras till Enköping, Haninge/Muskö respektive Uppsala. I propositionen motiverade regeringen förslagen bl.a. med att omvärldsutvecklingen försämrats. Att inrätta staberna skulle ge ökad robusthet i ledningsorganisationen genom en ökad geografisk spridning. Riksdagen godkände regeringens förslag (bet. 2018/19:FöU3, rskr. 2018/19:91). Försvarsmakten bedömer att inrättandet av försvarsgrensstaberna har förbättrat den försvarsgrensinterna koordineringen mellan insats- och förbandsproduktionsverksamheten. Vidare bedöms inrättandet ha förenklat lednings- och organisationsförhållandet för underlydande organisationsenheter. Försvarsmakten menar att liknande förändringar vad avser ledningen och styrningen av hemvärnsförbanden skulle ge motsvarande effekt på hemvärnet. Försvarsmakten anser därför att militärregionerna bör ha ansvar och rådighet

över vidmakthållandet av hemvärnsförbanden. Detta uppnås, enligt Försvarsmakten, genom att man utgår från befintlig struktur med fyra militärregioner och fyra regionalstabber och utifrån dessa etablerar Norra, Mellersta, Västra och Södra militärregionstaberna som egna organisationsenheter samt att lokalisera dessa till Boden, Upplands-Bro/Kungsängen, Skövde respektive Lund/Revinge. Förändringen skulle enligt Försvarsmakten ge tydliga regionala chefer för hemvärnsförbanden med ett samlat ansvar för utbildning, vidmakthållande och insatser inom den egna regionen.

I budgetpropositionen anför regeringen att inrättandet av militärregionsstaberna medför en begränsad utökning av antalet befattningar jämfört med i dag. Regeringen hänvisar till myndighetens bedömning att förändringarna för militärregionstaberna kan ske inom ramen för befintliga och beräknade anslagsramar. Regeringen anför vidare att den delar Försvarsmaktens bedömning att åtgärden kommer att förtydliga och stärka hemvärdet. Samtidigt anför regeringen att Försvarsberedningen bedömt att dagens indelning i fyra militärregioner inte motsvarar de behov det civila och det militära försvaret har av territoriell indelning. Frågan om en geografisk indelning för civil ledning och samordning på regional nivå är för närvarande under utredning. Regeringen framhåller att den regionala indelningen kan komma att behöva justeras beroende på vilka förslag utredningen ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar (dir. 2018:79) lämnar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet lägger stor vikt vid att regeringen redovisar överväganden och bedömda konsekvenser av de organisatoriska förslag som lämnas till riksdagen så att utskottet inför beslut om organisatoriska frågor kan bedöma operativa fördelar, förbättrad robusthet och tydlighet i ansvarsförhållanden såväl som risker med förslaget. Utskottet kan konstatera att Försvarsmakten bedömt att regeringens förslag ger tydliga regionala chefer för hemvärnsförbanden. Utskottet anser att hemvärdet utgör en stor och viktig del av armétridskrafterna. Utskottet anser att hemvärdet med sin höga grad av tillgänglighet, sin numerär och sin geografiska spridning har en central betydelse och bidrar på ett värdefullt sätt till det svenska totalförsvaret. Hemvärnsförbandens lokala förankring och rekrytering är av stor betydelse för försvarets folkförankring. Utskottet lägger även fortsatt stor vikt vid att hemvärdet fortsätter att utvecklas till alltmer kvalificerade förband och tillstyrker förslaget om att inrätta organisationsenheter i form av Norra, Mellersta, Västra och Södra militärregionstaben samt att lokalisera dessa till Boden, Upplands-Bro/Kungsängen, Skövde respektive Lund/Revinge. Det innebär att riksdagen bör bifalla proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkt 1.

Framtida inriktning för utgiftsområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den framtida inriktningen för utgiftsområdet.

Jämför reservationerna 5 (M och KD) och 6 (SD).

Bakgrund och tidigare behandling

Utskottet behandlade frågan om att utgiftsområde 6 styrs mot en anslagsnivå motsvarande 2 procent av BNP i budgetbetänkandena för 2016, 2017, 2018 och 2019 (bet. 2015/16:FöU1, bet. 2016/17:FöU1, bet. 2017/18:FöU1 och 2018/19:FöU1). Utskottet konstaterade då att den säkerhetspolitiska situationen hade försämrats. Utskottet framhöll också att de förstärkningar som den försvarspolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna möjliggjorde var en god grund för att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Att verksamheten inom utgiftsområde 6 utvecklas så att de mål som riksdagen har beslutat för inriktningsperioden uppfylls tillskrevs stor vikt. Hur väl besluten om försvarets inriktning genomförs fram till 2020 bedömdes vidare vara avgörande för hur behoven under kommande inriktningsperiod kommer att se ut.

I budgetbetänkandet för 2019 bedömde utskottet att Sveriges försvarsförmåga behövde stärkas och ville i likhet med tidigare år understryka vikten av att verksamheten inom utgiftsområde 6 utvecklas så att de mål som riksdagen har beslutat för inriktningsperioden uppfylls. Utskottet vidhöll att det nu pågående arbetet med att genomföra det försvarsbeslut som riksdagen fattade 2015 prioriteras. Därmed avstyrkte utskottet motionsyrkanden med förslag om en framtida inriktning för försvarsutgifterna.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3049 av Beatrice Ask m.fl. (M) understryker motionärerna att det säkerhetspolitiska läget är allvarligt. I motionen framhålls att Försvarsberedningen konstaterat att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige. I motionen anförts därför att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförts i motionen om de ekonomiska förutsättningarna för totalförsvaret och att de samlade anslagen för det militära försvaret ska uppgå till totalt 84 miljarder kronor fr.o.m. 2025, vilket beräknat på kostnadsläget 2019 motsvarar 1,5 procent av BNP 2025 (yrkande 2). Motionärerna menar att Försvarsberedningens rapporter är framtagna för att utgöra en helhet som stärker försvaret i alla dess delar. Motionärerna bedömer

att regeringens uppdrag till myndigheterna är ett försök att dela upp förslagen och i och med detta sänka ambitionen och minska resurstillskotten, jämfört med vad Försvarsberedningen föreslagit.

I kommittémotion 2019/20:3377 av Allan Widman m.fl. (L) yrkar motionärerna att riksdagen ställer sig bakom förslaget att den långsiktiga svenska försvarsplaneringen utgår från att Sverige omkring 2030 ska nå upp till målet om 2 procent av BNP i försvarsanslag i enlighet med Natos rekommendationer (yrkande 2). Motionärerna anför att Försvarsberedningen föreslagit nästan en fördubbling av markstridskrafterna, ytterligare en amfibiebataljon, ett vidmakthållande av JAS Gripen C/D även efter att Gripen E levererats, ytterligare en ubåt, nya territorialförband och ett förstärkt hemvärn. Motionärerna anser att förslagen är väl genomarbetade tekniskt och ekonomiskt och bedömer att de också har ett nästan enhälligt stöd bland riksdagens partier. Mot denna bakgrund anser de att det finns goda skäl att vårda helheten i Försvarsberedningens förslag och inte göra några betydande eller principiella förändringar på väg fram mot nästa års försvarsbeslut.

I kommittémotion 2019/20:671 av Roger Richthoff m.fl. (SD) beskriver motionärerna att det går snabbt att avveckla militära förmågor. Att återta förlorade förmågor tar däremot lång tid och kräver stora resurser. Motionärerna anser därför att utgiftsområde 6 bör ökas tillfälligt så att anslagen motsvarar 2,5 procent av BNP (yrkande 2). Detta behövs enligt motionärerna för att finansiera nödvändiga och omfattande satsningar för att åter bygga upp det som avvecklats. Vidare yrkar motionärerna att anslagen till Försvarsmakten inte får understiga 2 procent av bruttonationalprodukten i syfte att garantera upprätthållandet av försvarsförmågan (yrkande 1). Motionärerna föreslår att Försvarsmaktens anslagsnivå regleras i grundlagen.

I kommittémotion 2019/20:2819 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) beskriver motionärerna de ekonomiska förutsättningarna för totalförsvaret och att ett starkt, brett och ändamålsenligt försvar inte kan byggas upp över en dag. Materiel ska köpas in, förband ska byggas upp, övas och vidareutvecklas. Motionärerna anför därför att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs om de ekonomiska förutsättningarna för totalförsvaret samt att de samlade anslagen för det militära försvaret ska uppgå till minst 84 miljarder kronor 2025, beräknat i 2019 års penningvärde (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

Utskottet bedömer att Sveriges försvarsförmåga behöver stärkas och vill i likhet med tidigare år understryka vikten av att verksamheten inom utgiftsområde 6 utvecklas så att de mål som riksdagen har beslutat för inriktningsperioden uppfylls. Även vid tidigare försvarsbeslut har utskottet understrukit behovet av att definiera ett utgångsläge för regeringens förslag till framtida inriktning och välkomnat att regeringen redovisat bedömt läge i insatsorganisationen för varje stridskraft (bet. 2004/05:FöU4, s. 42). Utskottet vill alltså framhålla att det är avgörande hur väl beslutet om försvarets

inriktning genomförs fram till 2020 för hur behoven under kommande inriktningsperiod kommer att se ut. Utskottet vidhåller därmed sin syn på vikten av att det nu pågående arbetet med att genomföra det försvarsbeslut som riksdagen fattade 2015 prioriteras i nuläget.

Utskottet lägger stor vikt vid att regeringen resultatredovisar eventuella brister när det gäller inriktningen för krigsförbanden i Försvarsmaktsorganisation 2016 och måluppfyllelsen för den innevarande inriktningsperioden. För att kunna bedöma förutsättningarna för den framtida utvecklingen av totalförsvaret och de samlade behoven på längre sikt anser utskottet att en sådan grund behövs. Utskottet välkomnar regeringens avsikt att återkomma till riksdagen under hösten 2020 med en försvarspolitisk proposition för perioden 2021–2025. Regeringen framhåller att Försvarsberedningens rapporter Motståndskraft och Värnkraft kommer att utgöra grunden för det fortsatta arbetet med den försvarspolitiska propositionen. Regeringen avser vidare att, utöver tidigare fattade beslut, tillföra det militära försvaret 5 miljarder kronor 2022, och därutöver att ytterligare 5 miljarder kronor årligen tillförs det militära försvaret under den resterande försvarsinriktningsperioden. Utskottet delar regeringens bedömning att en bred uppslutning bakom försvarspolitiken och dessa förstärkningar är en styrka och en viktig säkerhetspolitisk signal.

Därmed avstyrker utskottet samtliga nu behandlade motionsyrkanden med förslag om en framtida inriktning för försvarsutgifterna.

Reservationer

1. Mål och direktiv inom utgiftsområdet, punkt 1 (SD)

av Roger Richthoff (SD), Sven-Olof Sällström (SD) och Caroline Nordengrip (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:671 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkandena 4–6, 25 och 36.

Ställningstagande

Vi anser att Försvarsmakten bör få direktiv om myndighetens ansvar för en god krigföringsförmåga, för militär strategi och taktik samt för att genomföra operationer. Vi menar att regeringen och riksdagen bör ha ansvaret för anslagstilldelning, större investeringar, för att sätta mål för totalförsvaret samt för beredskapshöjningar och order om att inleda skarpa operationer. Dessutom föreslår vi att direktiv bör beslutas för det militära försvaret som syftar till att med alla till buds stående medel bevara rikets frihet och självständighet. Vi föreslår direktiv för det civila försvaret med fokus på uppdraget att värna civilbefolkningen, att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och att stärka såväl Försvarsmaktens förmåga vid mobilisering, väpnat angrepp och krig som den civila försvarsviljan i fred, kris och krig. När det gäller direktiv för totalförsvaret anser vi att de bör beslutas av riksdagen. Samtidigt anser vi att mål och uppgifter för försvarsgrenarna bör beslutas av Försvarsmakten. Vi yrkar därför att riksdagen ställer sig bakom det som vi anfört om såväl arméns strategiska mål och taktiska uppgifter som flygvapnets och tillkännager detta för regeringen.

2. Totalförsvarsmål och inriktning, punkt 3 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2819 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 22.

Ställningstagande

Jag anser att riksdagen bör godkänna det mål för totalförsvaret som anges i Försvarsberedningens rapport Ds 2019:8 Värnkraft och att de krav på operativ förmåga som riksdagen tidigare beslutat ska upphöra att gälla vid utgången av 2020. I fråga om utvärdering av måluppfyllelse och resultatredovisning anser jag att riksdagen bör ställa sig bakom förslaget att en oberoende analys görs kontinuerligt av Försvarsmaktens förmågor. Det som anförs i reservationen bör riksdagen ge regeringen till känna.

3. Inspektion för totalförsvaret, punkt 4 (S, C, V, MP)

av Niklas Karlsson (S), Paula Holmqvist (S), Mattias Ottosson (S), Daniel Bäckström (C), Hanna Gunnarsson (V), Kalle Olsson (S), Alexandra Völker (S) och Elisabeth Falkhaven (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2019/20:3377 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi vill inte föregripa beredningen av förslaget från Försvarsberedningen om att inrätta en inspektion för totalförsvaret utan menar att ett sådant beslut bör fattas utifrån ett helhetsperspektiv som även omfattar ett beslut om tydliga och heltäckande mål med verksamheten för den kommande försvarsinriktningsperioden. Vi delar utskottets bedömning om att såväl regeringen som riksdagen har behov av att följa upp måluppfyllelsen av olika verksamheter. Vi vill betona vikten av att kunna bedöma hur utvecklingen ser ut på olika områden i förhållande till de mål som beslutas av riksdagen för den kommande inriktningsperioden. Samtidigt kan vi konstatera att frågan om huruvida en inspektion för totalförsvaret är ett effektivt instrument för uppföljning är under pågående beredning i Regeringskansliet. Vi anser att riksdagen inte bör föregripa den beredningen. Mot den bakgrunden avstyrker vi yrkande 1 i motion 2019/20:3377 (L).

4. Resultatredovisning av länsstyrelsernas övningsverksamhet, punkt 5 (M)

av Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3315 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

En central del i Försvarsmaktens reformarbete de senaste åren har varit ett ökat fokus på övningsverksamheten, men även på en större tydlighet när det gäller vilka beredskapskrav som kan ställas på olika enheter. Hur länsstyrelserna utför sina uppgifter och hur länsstyrelsens beredskap och roll ser ut i olika skeden är viktigt att ha med i övningsverksamheten. Vi anser därför att regeringen bör ställa de tydliga krav på länsstyrelsernas övningsverksamhet och beredskap som riksdagen lyfte fram i sitt tidigare tillkännagivande (bet. 2017/18:FöU7 punkt 9, rskr. 2017/18:218). Regeringen har endast lämnat i uppdrag till länsstyrelserna att särskilt prioritera planering och övningar i sitt arbete med skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. Mot den bakgrunden anser vi inte att tillkännagivandet om att regeringen bör se över länsstyrelsernas krisberedskap när det gäller krav på övningsverksamhet och beredskap kan betraktas som slutbehandlat. Det som anförs i reservationen bör riksdagen ge regeringen till känna.

5. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 6 (SD)

av Roger Richthoff (SD), Sven-Olof Sällström (SD) och Caroline Nordengrip (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

a) Anslagen för 2020

Riksdagen anvisar, med de villkor som anges i reservationen, anslagen för 2020 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Sverigedemokraternas förslag i bilaga 2.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2630 av Roger Richthoff m.fl. (SD) och

2019/20:3023 av Caroline Nordengrip m.fl. (SD),
bifaller delvis proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkt 10 och avslår motionerna
2019/20:2819 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och
2019/20:3315 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkandena 1–7.

b) Beställningsbemyndiganden

=utskottet

c) Krediter i Riksgäldskontoret

=utskottet

d) Investeringsplaner

Riksdagen godkänner regeringens förslag till investeringsplaner i enlighet med reservationen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkt 9 och motion

2019/20:671 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkandena 31, 33–35, 38 och 43–45,

bifaller delvis proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkterna 3 och 4 samt avslår motionerna

2019/20:649 av Anders Hansson (M) och

2019/20:2819 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 28, 29 och 31–33.

Ställningstagande

Vi föreslår att riksdagen anvisar, med de villkor som anges i reservationen, anslagen för 2020 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Sverigedemokraternas förslag i bilaga 2. Totalförsvaret måste byggas upp så att hela Sverige kan försvaras mot en kvalificerad motståndare. Därför anser vi att fokus bör ligga på försvaret av Sverige framför internationella insatser. Vi vill satsa på att utöka antalet värnpliktiga, och därmed skulle det årliga mönstringsbehovet öka kraftigt framöver. Sammantaget anser vi att förutsättningarna för att klara av ökande värnpliktsvolymerna måste förbättras. När det gäller anslagsfördelningen anser vi dessutom att miljöarbetet till sjöss är en viktig del för bättre miljö bl.a. inom ramen för den s.k. svavelförordningen. Genom att kontrollera att denna förordning efterlevs kan stora miljövinster göras. I dag är Transportstyrelsen tillsynsmyndighet för svavelförordningen. Vi föreslår att Kustbevakningen i stället får denna roll eftersom de har bäst förutsättningar att sköta tillsynen.

Vi tillstyrker både de förslag till beställningsbemyndiganden och krediter i Riksgälden som regeringen lämnat. Vi tillstyrker även regeringens förslag om investeringsplan för krisberedskap. När det gäller investeringsplanerna tillstyrker vi dessa endast delvis eftersom vi anser att en uppbyggnad av försvaret även kräver omprioriteringar inom materielförsörjningen. Vi lämnar därför ett antal förslag som avser materiell förnyelse med syfte att stärka den operativa förmågan inom särskilt prioriterade områden så att Sverige kan

försvaras mot en kvalificerad motståndare. Vi anser att marinens luftvärnsförmåga bör stärkas genom att fartygen förses med såväl automatkanon som robotluftvärn. Förmågan till ubåtsjakt bör stärkas bl.a. genom att före 2025 införa datalänk och integration av lätt torped på Helikopter 14. När det gäller stridsflygsförmågan föreslår vi att flygvapnet bör få 160 stycken JAS 39 E/F och JAS 39 C/D för åtta divisioner. I ett längre perspektiv vill vi att flygvapnets förmåga till luftstrid ska stärkas genom sammanlagt 200 stycken JAS 39 E/F för tio divisioner. Vidare menar vi att taktisk datalänk bör införas och att Försvarmakten bör återgå till ordningen med anpassade helikoptrar för varje försvarsgren och olika baseringsorter beroende på uppgift. Sverige bör anskaffa helikoptrar i olika roller men ha kvar grundstocken med få system i drift för att ena helikopterflottan. I fråga om strategiskt luftvärn anser vi att Patriotsystemet behöver tillföras egenskydd och att ett luftvärnsrobotsystem som klarar av att bekämpa kryssningsrobotar därför måste anskaffas. Vi vill dessutom framhålla behovet av att successivt ersätta såväl transportflyget som dagens skolflygplan.

Med de villkor som anförs i denna reservation föreslår vi att riksdagen bifaller punkterna 2, 5, 7, 8, 9 och 11, delvis bifaller punkterna 3, 4 och 10 i proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 samt bifaller samtliga motionsyrkanden som behandlas i motionerna 2019/20:671, 2019/20:2630 och 2019/20:3023. Övriga motioner avstyrks.

6. Överlåtelse och upplåtelse av JAS 39 C/D, punkt 7 (M, SD)

av Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Roger Richthoff (SD), Jörgen Berglund (M), Sven-Olof Sällström (SD), Caroline Nordengrip (SD) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6 punkt 6.

Ställningstagande

Utskottet har framhållit att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Mot denna bakgrund framhöll utskottet i budgetbetänkandet för 2019 att tillgängligheten inom systemet JAS 39 C/D under den pågående ombeväpningsperioden är av stor operativ betydelse. I utvecklingen mot större operativ förmåga underströk utskottet att regeringen bör säkerställa att JAS 39 C/D får en ökad operativ tillgänglighet under ombeväpningsfasen. Utskottet såg utmaningar i ombeväpningsplanen från JAS 39 C/D till JAS 39 E. Utskottet välkomnade därför att regeringen skulle återkomma inför en konkret

exportaffär med en begäran om bemyndigande att överlåta eller upplåta materielen. Vi står fast vid uppfattningen att riksdagen måste ges möjlighet att bedöma konsekvenserna av en exportaffär i ett sammanhang. Vi anser inte att dessa omständigheter har förändrats och anser därför att riksdagen bör avslå regeringens förslag till ett generellt bemyndigande. Vi anser i stället att riksdagen bör ges tillfälle att ta ställning till vad ett mer konkret förslag från regeringen om överlåtelse eller upplåtelse av materiel skulle betyda för tillgängligheten och den samlade operativa förmågan i stridsflygssystemet. Med det anförda avstyrker vi punkt 6 i proposition 2019/20:1 utgiftsområde 6.

7. Det militära försvarets anslagsnivå 2025, punkt 9 (M, KD)

av Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M), Mikael Oscarsson (KD) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2819 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2019/20:3049 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att det säkerhetspolitiska läget är allvarligt. Försvarsberedningen har konstaterat att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige. Totalförsvaret måste få ekonomiska förutsättningar för att kunna bygga upp ett starkt, brett och ändamålsenligt försvar. Försvarsberedningens rapporter är framtagna för att utgöra en helhet som stärker försvaret i alla dess delar. Därför ser vi det som nödvändigt att besluta om en inriktning för den kommande finansieringen och att de samlade anslagen för det militära försvaret ska uppgå till totalt 84 miljarder kronor fr.o.m. 2025, vilket beräknat på kostnadsläget 2019 motsvarar 1,5 procent av BNP 2025. Det som anförs i reservationen bör riksdagen ge regeringen till känna.

8. Det militära försvarets anslagsnivå 2030, punkt 10 (L)

av Allan Widman (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3377 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att riksdagen bör ställa sig bakom förslaget att den långsiktiga svenska försvarsplaneringen ska utgå från att Sverige omkring 2030 ska nå upp till målet om 2 procent av BNP i försvarsanslag i enlighet med Natos rekommendationer. Försvarsberedningen har föreslagit nästan en fördubbling av markstridskrafterna, ytterligare en amfibiebataljon, ett vidmakthållande av JAS Gripen C/D även efter att Gripen E levererats, ytterligare en ubåt, nya territorialförband och ett förstärkt hemvärn. Jag anser att förslagen är väl genomarbetade tekniskt och ekonomiskt och jag bedömer dessutom att de har ett nästan enhälligt stöd bland riksdagens partier. Mot denna bakgrund anser jag att det finns goda skäl att vårda helheten i Försvarsberedningens förslag och att inte göra några betydande eller principiella förändringar på väg fram mot nästa års försvarsbeslut. Det som anförs i reservationen om inriktningen för den framtida finansieringen bör riksdagen ge regeringen till känna.

9. Lagreglering av Försvarsmaktens anslag, punkt 11 (SD)

av Roger Richthoff (SD), Sven-Olof Sällström (SD) och Caroline Nordengrip (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:671 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi kan konstatera att det går snabbt att avveckla militära förmågor. Att återta förlorade förmågor tar däremot lång tid och kräver stora resurser. Vi föreslår

därför en tillfällig ökning av utgiftsområde 6 så att anslagen motsvarar 2,5 procent av BNP. Detta behövs för att finansiera nödvändiga och omfattande satsningar för att åter bygga upp det som har avvecklats. Vi anser att anslagen till Försvarsmakten inte får understiga 2 procent av BNP om vi ska garantera att försvarsförmågan upprätthålls på sikt, och därför bör denna inriktning för finansieringen beslutas i lag. Det som anförs i reservationen bör riksdagen ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 6 (M)

Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M) anför:

Riksdagen har i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom andra utgiftsramar och beräkningar av inkomster än de som Moderaterna har föreslagit i sin partimotion 2019/20:3060. Eftersom Moderaternas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Moderaternas budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande.

När samhällskontraktet hotas av utbredd otrygghet och bristande välfärd. När Sverige tillryggalagt den starka konjunkturen och ändå på många sätt står sämre rustat än när vi gick in i den. När svenska folket inte upplever att de får valuta för sina skattepengar. Då krävs kloka prioriteringar. I Moderaternas budgetmotion prioriteras därför det som är viktigast för Sverige. Det handlar om att återupprätta samhällskontraktet genom betydande ökningar av de generella statsbidragen till välfärden och den största trygghetsatsningen i modern tid, samtidigt som försvaret stärks. Det handlar om att förbättra sammanhållningen mellan både stad och land och över generationer. I Moderaternas budgetmotion sänks skatten på bensin och diesel med 1 krona från årsskiftet samtidigt som skatten för pensionärer sänks dubbelt så mycket och för dubbelt så många som i regeringens budgetproposition. Det handlar inte minst också om hur Sverige ska få fler jobb och högre tillväxt. Det behöver löna sig bättre att jobba. I Moderaternas budgetmotion tas ett stort grepp om bidragen och skatten på arbete sänks i alla inkomstgrupper. Sveriges tillväxt är beroende av en trygg elförsörjning. Dessutom är elektrifieringen central i vår klimatomställning. I Moderaternas budgetmotion föreslås ett omfattande elektrifieringspaket med satsningar på bl.a. fjärde generationens kärnkraft. Alla ungdomar ska kunna möta framtiden med rätt kunskaper. I vår budgetmotion utökas därför också undervisningstiden i skolan. Det är reformer som skulle ta tag i Sveriges största problem.

I ljuset av den globala utveckling och ett säkerhetsläge som präglas av instabilitet och oförutsägbarhet anser vi dessutom att Sveriges samlade totalförsvaret, dvs. både det militära och det civila försvaret, måste stärkas. Krigsförbandens operativa förmåga måste öka och det kräver förstärkningar över hela linjen. Det finns i dag stora brister i det svenska försvaret som måste åtgärdas och på längre sikt måste vi kunna möta den ökade förmåga vi ser i vår omvärld. Syftet med tillskotten i Moderaternas och Kristdemokraternas budget var att ge Försvarsmakten verktyg att genomföra inriktningen i det innevarande försvarsbeslutet, vilket gäller 2016–2020. Det handlar ytterst om

att kunna fullt ut bemanna och utrusta dagens krigsorganisation. Myndighetens resurser stärks i ljuset av de ökande utmaningar som finns när det gäller att kunna ha en robust krisberedskap som kan hantera alla olika sorters kriser – från cyberhot till skogsbränder. Arbetet med att stärka det civila försvaret måste växlas upp för att det ska gå i takt med beslutade förstärkningar av det militära försvaret. Det budgetförslag med förstärkningar om 564 miljoner kronor för utgiftsområde 6 som Moderaterna föreslagit i sin budgetmotion hade kunnat möjliggöra dessa förstärkningar. Moderaternas budgetförslag måste betraktas som en helhet där delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat och vi väljer därför att avstå från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

2. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 6 (V)

Hanna Gunnarsson (V) anför:

Riksdagen har i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom andra utgiftsramar och beräkningar av inkomster än de som Vänsterpartiet har föreslagit i sin partimotion 2019/20:2915. Jag har inget att invända mot regeringens förslag till utgiftsram för 2020 men avstår från att delta i beslutet om anslagens fördelning eftersom jag anser att Vänsterpartiets budgetförslag måste betraktas som en helhet där delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat.

Vänsterpartiet tar i sin budgetmotion – En plan för jämlikhet och grön omställning – ett helhetsgrepp om de växande klyftorna. Jag stöder inriktningen att Sverige åter ska bli världens mest jämlika land. Jag anser att ekonomisk jämlikhet är bra för ett lands utveckling. I jämlika samhällen är hälsan bättre, tryggheten större, den ekonomiska tillväxten högre. Även skolresultat och kreativitet påverkas positivt, och jämställdheten mellan kvinnor och män har kommit längre. Under de senaste decennierna har ojämlikheten i samhället ökat. Samtidigt har skattesystemets omfördelning kraftigt försämrats. Den relativa fattigdomen har fördubblats på mindre än tio år. Samtidigt har den ekonomiska eliten fått det allt bättre i Sverige.

I det läget lägger regeringen fram en budget som främst gynnar rika män, på välfärdens bekostnad. Personer med inkomster på över 60 000 kronor i månaden får sänkt skatt i och med att värnskatten tas bort nästa år. De nödvändiga satsningarna på välfärden uteblir, trots att det runtom i Sverige kommer larmrapporter om stora nedskärningar inom skolan, barnpsykiatri, äldreomsorgen och sjukvården. Jag har andra prioriteringar. Därför vill jag prioritera Vänsterpartiets plan med reformer för att öka jämlikheten i samhället, reformer för den generella välfärden och satsningar som är centrala för ett jämlikare samhälle. Vänsterpartiets plan för ett jämlikt samhälle och en grön omställning sätter de ekonomiskt mest utsatta och miljön och klimatet i fokus. Förslagen finansieras framför allt genom höjda kapitalskatter och

genom att höja skatten för höginkomsttagare. Regeringens budget däremot vidgar klyftorna i samhället och leder till underfinansiering av välfärden i ett läge där behoven är stora. Inte heller den nödvändiga klimatomställningen klarar regeringen. Med det ovan anförda väljer jag att avstå från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

3. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 6 (KD)

Mikael Oscarsson (KD) anför:

Riksdagen har i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom andra utgiftsramar och beräkningar av inkomster än de som Kristdemokraterna har föreslagit i sin partimotion 2019/20:3341. Jag har inget att invända mot regeringens förslag till utgiftsram för 2020 eftersom den ligger på samma nivå som Kristdemokraternas.

Kristdemokraterna eftersträvar en trygg och säker tillvaro för alla människor, och Sverige ska därför alltid ha ett starkt försvar. Vi måste vara beredda att bidra till en säkrare och tryggare värld. Jag anser att försvarets huvuduppgift är att värna människors liv, värdighet och frihet. Förmågan att möta såväl inre som yttre hot är viktig, dels därför att människans ofullkomlighet gör att vi aldrig på förhand kan veta vad omvärlden har för avsikter, dels för att vår frihet, demokrati och våra värderingar är värda att försvaras. Mot denna bakgrund har jag i motion 2019/20:2819 valt att prioritera anskaffning av viss materiell förnyelse som jag bedömer vara nödvändig för att stärka den operativa förmågan på sikt. Jag avstår dock från att delta i beslutet om anslagens fördelning eftersom jag anser att Kristdemokraternas budgetförslag måste betraktas som en helhet där delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:1 Budgetpropositionen för 2020 utgiftsområde 6:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta organisationsenheter i form av Norra, Mellersta, Västra och Södra militärregionstaben samt att lokalisera dessa till Boden, Upplands-Bro/Kungsängen, Skövde respektive Lund/Revinge (avsnitt 3.3.12).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2020 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försvarets behov av rörelsekapital som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 1 000 000 000 kronor (avsnitt 3.4.1).
3. Riksdagen godkänner investeringsplanen för vidmakthållande av försvarsmateriel för 2020–2025 som en riktlinje för Försvarets investeringar (avsnitt 3.4.1).
4. Riksdagen godkänner investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2020–2025 som en riktlinje för Försvarets investeringar (avsnitt 3.4.3).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2020 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 26 500 000 000 kronor (avsnitt 3.4.11).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 besluta om export av JAS 39C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av viss materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygssystemet, att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 och att exporten under 2020 sker till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39C/D (avsnitt 3.4.11).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2020 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden (avsnitt 3.5).
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2020 besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 1 550 000 000 kronor (avsnitt 4.5.6).
9. Riksdagen godkänner investeringsplanen för krisberedskap för 2020–2022 som en riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps investeringar (avsnitt 4.5.6).

10. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2020 under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt tabell 1.1.
11. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:649 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av hemvärnets förmåga att strida i mörker och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:671 av Roger Richthoff m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en grundlagsstadgad budgetram om 2 procent av BNP för utgiftsområde 6 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tillfällig ökning av utgiftsområde 6 om 2,5 procent av BNP och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om direktiv till Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om direktiv för det militära försvaret och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om direktiv för det civila försvaret och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arméns strategiska mål och taktiska uppgifter och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om marinens luftvärnsförmåga och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ubåtsjakt och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om antal stridsflygplan och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om taktisk datalänk och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om flygvapnets strategiska mål och taktiska uppgifter och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strategiskt luftvärn och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om helikopterresurserna och tillkännager detta för regeringen.

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om transportflyg och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolflygplan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2630 av Roger Richthoff m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2019/20:2819 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen godkänner det mål för totalförsvaret som anges i Ds 2019:8 Värnkraft – inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025 och att de krav på operativ förmåga som riksdagen tidigare beslutat ska upphöra att gälla vid utgången av 2020.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de ekonomiska förutsättningarna för totalförsvaret och om att de samlade anslagen för det militära försvaret bör uppgå till minst 84 miljarder kronor, beräknat i 2019 års penningvärde, år 2025 och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en oberoende analys av Försvarsmaktens förmågor kontinuerligt ska göras och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införskaffningen av långräckviddigt luftvärnssystem och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt inrätta ett kvalificerat markskydd av luftstridskrafterna och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om långräckviddiga vapen för markmålsbekämpning och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över radarspanings-/stridsledningsförmågan i syfte att stärka den och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidmakthålla transportflygresurserna och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3023 av Caroline Nordengrip m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utse Kustbevakningen till ny tillsynsmyndighet för svavelförordningen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3049 av Beatrice Ask m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de ekonomiska förutsättningarna för totalförsvaret och att de samlade anslagen för det militära försvaret ska uppgå till totalt 84 miljarder kronor fr.o.m. 2025, vilket beräknat på kostnadsläget 2019 motsvarar 1,5 procent av BNP 2025, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3262 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt mål för det olycksförebyggande arbetet och arbetet mot skogsbränder och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3315 av Beatrice Ask m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till anslaget 1:4 Forskning och teknikutveckling och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till anslaget 1:8 Försvarets radioanstalt och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra anslagsändamålen för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till anslaget 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om länsstyrelsernas krav på övningsverksamhet och beredskap och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3377 av Allan Widman m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med förslag på inrättandet av en inspektion för totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den långsiktiga svenska försvarsplaneringen behöver utgå från att Sverige omkring 2030 ska nå upp till målet om 2 procent av BNP till försvarsanslag i enlighet med Natos rekommendationer och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2020 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Anslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen		
			M	SD	KD
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	38 972 457	+144 000		
1:2	Försvarsmaktens insatser internationellt	1 180 488		-75 000	
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	15 202 092	+165 000		
1:4	Forskning och teknikutveckling	716 905	+50 000		
1:5	Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	11 191			
1:6	Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	209 195		+15 000	
1:7	Officersutbildning m.m.	224 275		+50 000	
1:8	Försvarets radioanstalt	1 271 189	+105 000		
1:9	Totalförsvarets forskningsinstitut	233 501			
1:10	Nämnder m.m.	6 301			
1:11	Försvarets materielverk	1 770 787			
1:12	Försvarsunderrättelsemyndigheten	10 584			
2:1	Kustbevakningen	1 304 152		+10 000	
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	74 850			
2:3	Ersättning för räddningstjänst m.m.	27 580			
2:4	Krisberedskap	1 311 104			
2:5	Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	381 471			
2:6	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 383 330	+100 000		
2:7	Statens haverikommission	47 332			
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	395 666			
4:1	Elsäkerhetsverket	65 303			
Summa för utgiftsområdet		64 799 753	+564 000	±0	±0

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Beställningsbemyndiganden för 2020 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Anslag		Regeringens förslag	Tidsperiod
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	18 500 000	2021–2025
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	72 000 000	2021–2031
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	55 000	2021–2023
2:4	Krisberedskap	2 000 000	2021–2026
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	70 000	2021–2023
Summa beställningsbemyndiganden		92 625 000	